

Kriteriji kupnje slikovnica za djecu predškolske dobi

Blažević, Katarina

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:474058>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-28**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet
Dvopredmetni diplomski studij Nakladništva i Informacijske tehnologije

Katarina Blažević

**Kriteriji kupovine slikovnica za
djecu predškolske dobi**

Diplomski rad

Mentor: prof. dr. sc. Zoran Velagić

Osijek, 2020.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek
Odsjek za informacijske znanosti
Dvopredmetni diplomski studij Nakladništva i Informacijske tehnologije

Katarina Blažević

**Kriteriji kupovine slikovnica za
djecu predškolske dobi**

Diplomski rad

Društvene znanosti, informacijsko – komunikacijske znanosti, informacijski
sustavi i informatologija

Mentor: prof. dr. sc. Zoran Velagić

Osijek, 2020.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku,
28.09.2020.

Katarina Blažević

Katarina Blažević, 0122213725

Sažetak

Cilj je ovoga rada istražiti tko odlučuje o kupovini slikovnica za djecu predškolske dobi. Jesu li to roditelji koji sami odabiru slikovnicu prema određenom kriteriju ili to pak čine uz pomoć djece? Nadalje, utvrđuju se kriteriji prema kojima roditelji ili djeca odabiru slikovnice. Je li boja ili crtež taj koji utječe na odabir slikovnice za kupovinu, je li to možda sam sadržaj ili nešto treće? Istraživanje je provedeno u tri dijela, a u njemu su sudjelovali ispitanici iz Gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci, voditeljice dječjeg odjela Gradske i sveučilišne knjižnice u Osijeku i Gradske knjižnice i čitaonice u Vinkovcima, voditelj knjižare Školska knjiga u Vinkovcima te voditeljica knjižare Nova u Osijeku. Prvi dio istraživanja proveden je putem kratke ankete gdje su se roditelji izjasnili o kriterijima odabira slikovnica. Zatim, drugi dio istraživanja proveden je putem anketnog upitnika gdje se na taj način došlo do stajališta roditelja o kupovini slikovnica. Također, kratkim se intervjuom voditeljica i voditelja dječjeg odjela u knjižnici i knjižari došlo do informacija o tome koje su najprodavanije slikovnice za djecu predškolske dobi. Istraživanje je dalo uvid u to preferiraju li kupci u Hrvatskoj prijevode slikovnica ili pak domaće autore. Također, istraživanje će rezultirati spoznajama o tome postoje li određeni kriteriji prema kojima se odabiru slikovnice, namijenjene djeci predškolske dobi, za kupovinu i koji su to te tko je osoba koja odlučuje o kupovini slikovnice. Hipoteza ovog rada je da je kriterij prema kojemu se odabiru slikovnice atraktivnost (privlačan kolorit, ilustracije, tekst, naslovnica). Ovim bi se istraživanjem moglo pridonijeti nakladnicima koji se bave objavljivanjem slikovnica za djecu predškolske dobi tako što će im ukazati na što točno trebaju obratiti pozornost prilikom izrade slikovnica. Također, osim istraživanja, dati će se i uvid u nakladničko područje koje se bavi objavljivanjem slikovnica za djecu predškolske dobi te će se prikazati kada je zapravo došlo do pojave slikovnica za djecu.

Ključne riječi: slikovnica, kriteriji kupovine, roditelji, djeca predškolske dobi

Sadržaj

Uvod	1
1. Povijest slikovnica i djeca kao čitatelji	3
1.1. Povijest slikovnica	3
1.2. Djeca kao čitatelji	5
2. Slikovnica u nakladništvu	7
2.1. Vrste slikovnica	9
3. Metodologija	11
3.1. Cilj i svrha istraživanja	11
3.2. Metode	12
3.3. Rezultati	12
Zaključak	30
Popis korištenih izvora i literature	32
Prilozi	34

Uvod

Slikovnica kao medij definiran je na mnoge načine, a prema autorima Milanu Crnkoviću i Dubravki Težak može se jednostavno reći da je slikovnica prva knjiga djeteta¹. „Budući da djeca zapažaju slike prije govora, slikovnica već kod najmlađe djece potiče uočavanje, razmišljanje i verbalno izražavanje, razvija maštu, utječe na emocionalni razvoj i usvajanje estetskih stavova. Sadržaj slikovnice jednostavan je i prilagođen djeci, a u dobroj su slikovnici povezane likovno-estetske i odgojno-obrazovne kvalitete. Slikovnica može imati i kratak tekst, koji je u funkciji razumijevanja slike, može biti dvodimenzionalna, trodimenzionalna, zvučna i dr.“² Slikovnice za djecu predškolske dobi obično su kraće i sadrže puno ilustracija i malo teksta. Također, postoje različite tematike koje su većinom namijenjene poučavanju djece onome što im u tom trenutku stvara poteškoće prilikom odrastanja ili jednostavno kako bi se naučile osnove ponašanja za budućnost kao npr. slikovnice za poticanje pranja zubi, za učenje djece bontonu i sl.

Važnost čitanja djeci od malih nogu pokušava se naglasiti na različite načine, tako je nastala prva nacionalna kampanja za promicanje čitanja na glas djeci od rođenja pod nazivom „Čitaj mi!“. „Cilj je kampanje poticati roditelje i druge odrasle osobe da s čitanjem na glas djetetu započnu već od njegova rođenja kako bi čitanje postalo dijelom svakodnevnog ugodnog druženja roditelja i djece, te kako bi se stvorila posebna emocionalna veza između djeteta i odrasle osobe koja mu čita.“³ Uz navedenu, postoji još nekoliko kampanja i projekata koji nisu toliko popularni, ali su također osmišljeni u svrhu poticanja čitanja među djecom, a to su primjerice: „Zadar čita“ koju organizira gradska knjižnica Zadar, zatim „Rođen za čitanje“ projekt organiziran u Općoj bolnici Dubrovnik, „Knjige za bebe“ te „Pričaonica za malu djecu do 3 godine“ koje je organizirala knjižnica i čitaonica Fran Galović iz Koprivnice.⁴ Iz navedenog se može primijetiti da se ciljano pokušava osvijestiti roditelje, skrbnike, bake, djedove, odgajateljice u vrtićima i jaslicama, roditelje i dr. da je čitanje i upoznavanje s knjigama za djecu vrlo važno za razvoj komunikacijskih vještina i pismenosti.

¹ Crnković, M.; Težak, D. Povijest hrvatske dječje književnosti od početaka do 1955. godine. Zagreb: Znanje, 2002.

² Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Hrvatska enciklopedija. URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=56641> (2020-07-22)

³ Čitaj mi! Čitajte naglas djeci od rođenja. URL: <http://www.citajmi.info/kampanja/> (2020-07-22)

⁴ Hrvatsko čitateljsko društvo. URL: <http://hcd.hr/poveznice/projekti-poticanja-citanja/> (2020-07-23)

Također, djecu kao korisnike ozbiljno doživljavaju i narodne knjižnice koje moraju djelovati prema IFLA-inim Smjernicama za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi.⁵ U navedenim Smjernicama stoji da je njihova svrha pomoći narodnim knjižnicama diljem svijeta da uvedu visokokvalitetne usluge za djecu, a osmišljene su u skladu s afričkom poslovicom „Za odgoj djeteta je potrebno cijelo selo“. Postoji nekoliko ciljeva koji su navedeni u Smjernicama, a neki od njih su: „Ostvariti pravo svake bebe i djeteta rane dobi na okruženje koje uključuje igračke, knjige, multimediju i izvore namijenjene njima i njihovim roditeljima te ostalim članovima obitelji kao i odgajateljima te drugim odraslim osobama koje se bave malom djecom, stvoriti okruženje bogato tiskanom građom kako bi se razvila ljubav prema čitanju i knjigama, uključiti i obrazovati roditelje i odgajatelje za čitanje na glas i korištenje knjiga i druge građe te razvijati roditeljske vještine potrebne za unaprijeđivanje djetetova razvoja i predčitalačkih vještina i dr.“⁶ iznimno je važno shvatiti da djeca predškolske dobi trebaju poticaj prvenstveno od strane roditelja i članova obitelji, ali i cijele zajednice da počnu čitati i da im se počne čitati od što ranije dobi jer time se postiže da to isto dijete postane odrasla osoba koja se zna izražavati i koja razvija vlastito kritičko mišljenje vezano uz svijet u kojem živi.

Prema članku Tatjane Vonte i Fanike Balič⁷, čitanje se smatra divnim načinom provođenja vremena djece i roditelja. Također, smatraju kako je čitanje jedna od najvažnijih cjeloživotnih aktivnosti. Djeca se povezuju s čitanjem i slikovnicama znatno prije nego što se doista nauče čitati. To povezivanje počinje kad dijete prvi put primi slikovnicu u ruke ili kad mu roditelji čitaju. Važnost čitanja od rođenja ogleda se i u tome što je u studenome 2017. godine usvojena Nacionalna strategija poticanja čitanja koja bi u konačnici trebala pridonijeti razvoju kulture čitanja sa zadovoljstvom i razumijevanjem⁸. Razlog stupanja Strategije na snagu jest taj što je kultura čitanja vremenom počela opadati te se ovime željelo doprijeti do čitatelja svih dobnih skupina u Republici Hrvatskoj koje će na ovaj način doprinijeti učenosti i kulturnom razvoju cjelokupnog društva.

Ovaj se rad osvrće prvenstveno na predškolce kao dobnu skupinu kojoj je poticaj potreban, želi se otkriti u kojoj se mjeri djeci čita i tko odlučuje o sadržaju koji će im se čitati, a hipoteza ovom radu jest da je kriterij odabira atraktivnost koja se temelji na odabiru prema kvalitetnim ilustracijama, tekstu, koloritu te zanimljivoj naslovnici.

⁵ IFLA Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008.

⁶ Isto.

⁷ Vonta, Tatjana; Balič, Fanika. Upoznavanje djece sa slikovnicama i knjigama. // Dijete, vrtić, obitelj, 66 (2011./2012.), str. 2-3.

⁸ Nacionalna strategija poticanja čitanja. URL: <https://min-kulture.gov.hr/nacionalna-strategija-poticanja-citanja/16264> (2020-07-20)

1. Povijest slikovnica i djeca kao čitatelji

U sljedećim će odlomcima biti prikazano kada se pojavljuju prve slikovnice te koje su njihove tematike. Također, dati će se kratki uvid u povijest slikovnica na području Hrvatske u 19. i 20. stoljeću. Nadalje, pokazati će se i kakvi su čitatelji djeca te na koji se način literatura mora prilagoditi njihovom uzrastu i načinu čitanja.

1.1. Povijest slikovnica

Prve knjige namijenjene djeci u svijetu se pojavljuju u 17. stoljeću. „Najčešće su plod realnosti u naučavanju kršćanskih istina i kršćanskog života kakav su prikazivali puritanci u Engleskoj i Americi. Prvom slikovnicom smatra se djelo čeha Jana Amosa Komensk(y)og pod nazivom „Orbis sensualium pictus“ (Naslikani svijet osjetilnih stvari) nastala 1658. godine originalno pisana na latinskom jeziku“.⁹ Ova knjiga smatra se i prvim mega hitom u dječjem izdavaštvu zbog mnogobrojnih prijevoda na različite jezike i zbog popularnosti u osnovnim školama diljem Europe.¹⁰ Iz navedenoga je vidljivo da za razliku od ostalih vrsta književnosti, slikovnice su se pojavile dosta kasnije, čak u 17. stoljeću.

Vremenom, one su se sve više razvijale i postajale popularnije u nadolazećim stoljećima. „Tako se u 18. stoljeću pojavljuje djelo „Mother Goose's Melody“ odnosno „Pjesma majke Guske“ koju je možda sastavio i možda izdao 1781. godine glasoviti engleski nakladnik dječjih knjiga John Newberry.“¹¹

„Devetnaesto stoljeće smatra se velikim stoljećem u svjetskoj dječjoj književnosti jer su se pojavili sjajni pisci koji su pisali za djecu, nakladnici su uspješno poslovali dječjim knjigama, razvile su se dječje knjižnice i knjiga je lakše dolazila do djece.“¹² Neki od renomiranih autora i djela koji su se pojavili u tom razdoblju su: Jacob i Wilhelm Grimm („Deutsche Sagen“ – Njemačke predaje), Hans Christian Andersen („Ružno pače“, „Veliki i Mali Nikola“, „Kresivo“), Charles Dickens, Walter Scott, Aleksandar Sergejevič Puškin, Heinrich Hoffmann, Edward Lear i mnogi drugi.

„Na razmeđu stoljeća 1900. godine objavljena je dotad najuspjelija i najvrednija američka fantastična priča „The Wonderful Wizard of Oz“ (Čudnovati čarobnjak iz Oza) koju je napisao Frank Lyman Baum. Slikovnica nije procvjetala do kasnog devetnaestog i početka

⁹ Crnković, Milan; Težak, Dubravka. Nav. dj. Str. 42

¹⁰ Marshall, Colin. The First Children's Picture Book: 1658's Orbis Sensualium Pictus. // Open culture, 2014. URL: <http://www.openculture.com/2014/05/first-childrens-picture-book-1658s-orbis-sensualium-pictus.html> (2020-07-20)

¹¹ Crnković, Milan; Težak, Dubravka. Nav. dj. Str. 51

¹² Isto.

dvadesetog stoljeća, kad su novi razvoji u tiskarskoj tehnologiji, promjena odnosa prema djetinjstvu i novi razred izvanrednih umjetnika iznenada stvorili njezino zlatno doba.“¹³

Autori koji su obilježili 20. stoljeće svjetske dječje književnosti su: Beatrix Hellen Potter („The Tale of Peter Rabbit“ – Priča o zeki Peteru), Jack London („The Call of the Wild“ – Zov divljine), Ferenc Molnar („Junaci Pavlove ulice“), Edgar Rice Burroughs („Tarzan of the Apes“), Hugh Lofting („The Story of Doctor Dolittle“), Felix Salten („Bambi“), Antoine de Saint-Exupery („Mali princ“), Astrid Lindgren („Pippi Langstrumpf“ – Pipi Duga Čarapa) i mnogi drugi.

Što se tiče Hrvatske, kao i druge vrste književnosti te mnogi drugi književni žanrovi, dječja je književnost u Hrvatsku došla tek stotinjak godina nakon što se pojavila u svijetu. Početkom dječje književnosti smatra se djelo Antuna Kanižlića „Obilato mliko duhovno“ iz 1754. godine¹⁴.

„Najstarija u Hrvatskoj sačuvana slikovnica je „Domaće životinje“ iz 1885. godine, nakladnika Sveučilišne knjižare Franje Župana (Albrehta i Fiedlera).“¹⁵

„Prva pak hrvatska slikovnica za koju pouzdano znamo da je objavljena su „Domaće životinje i njihova korist“ objavljena 1863. godine u nakladi Lavoslava Hartmana u Zagrebu. Potonja je opisana kao „poučno-zabavna knjiga za mladež s bojadisanimi, prema naravi nacrtanimi slikami svih domaćih životinjah i dodanim tumačenjem“, no nažalost, ona nije sačuvana, a Hartman je u samo jednoj godini rasprodao cijelo njezino prvo izdanje.“¹⁶

Razlog zbog kojega se slikovnice nisu pretjerano izrađivale u tom razdoblju jest taj što su se tekstovi pisali u Hrvatskoj, a slikovnice ilustrirane u inozemstvu. „Prvi hrvatski ilustrator dječje knjige je Nikola Lauppert koji je ilustrirao Basne Ignjata Čivića Rohrskog 1844. godine. Iako su pedesetih i šezdesetih godina 19. stoljeća u Zagrebu postojale tehničke mogućnosti za izradu litografija (Julije Hühn i Dragutin Albrecht), uobičajeno je i možda jeftinije bilo izraditi ilustracije u inozemnim 'kamenotiskarnama'. Naši bi ilustratori izradili ilustracije koje bi se onda umnožile u stranim tiskarama.“¹⁷ „Sredinom šezdesetih godina Lavoslav Hartman snažno ulazi na područje dječje književnosti uvjeren, što kroz vlastito iskustvo što promatrajući nakladnike oko sebe, da tu leže neiskorišteni potencijali. Gajevu

¹³ Popova, Maria. A Brief History of Children's Picture Books and the Art of Visual Storytelling. // The Atlantic, 2012. URL: <https://www.theatlantic.com/entertainment/archive/2012/02/a-brief-history-of-childrens-picture-books-and-the-art-of-visual-storytelling/253570/> (2020-07-21)

¹⁴ Crnković, Milan; Težak, Dubravka. Nav. dj. Str. 121

¹⁵ Majhut, Berislav. Počeci hrvatske slikovnice. // Dijete vrtić obitelj, 71(2013), str. 20. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/214217> (2020-07-22)

¹⁶ Majhut, Berislav. Nav. dj. Str. 21 i 22.

¹⁷ Isto. Str. 21

knjižaru Hartman je kupio 1856. U predgovoru drugog izdanja *Crtica i pripoviesti o životinjah*, to jest *I. Knjige Vienca iz 1862.* Věncesla Zaboј Mařik je napisao: 'Premda sam podpuno uvjeren, da bi se ovakova posla imala latiti vještija ruka od mene, prinukala me je ipak velika nestařica poučnih i zabavnih spisah za mladež i naš puk, da ih ja izdavati počnem. [...] U Zagrebu 28. siečnja 1861.'¹⁸ Kao što je vidljivo iz prethodnog teksta, u vrijeme kada su se djeca i mladež tek počeli školovati, slikovnice nisu bile prioritet za tiskanje. No, kao i u današnje vrijeme, uvijek se pojavi osoba koja smatra da je određeno područje nedovoljno iskorišteno i tu počne ulagati i umnažati svoj kapital.

„Knjižara Mučnjak i Senftleben nudi slikovnice s naslovima poput: *Priča o Pepeljugi*, *Priča ob obuvenom mačku* i sl. po vrlo pristučanim cijenama od 30 novčića. Nažalost, niti te slikovnice nisu sačuvane. Djelatnost objavljivanja slikovnica uglavnom je bila usmjerena komercijalnom efektu, a rad na njima smatran honorarnim, usputnim poslom.¹⁹ Budući da izrada slikovnica u Hrvatskoj u ovom razdoblju nije bila unosan posao, nije bilo niti previše nakladnika koji su se bavili izradom i izdavanjem istih.

„Prva slikovnica za koju prema sadašnjim spoznajama možemo atribuirati hrvatskim autorima (što se tiče i ilustracije i teksta) je „*Sveti Nikola u Jugoslaviji*“ iz 1922., iako autorima ne znamo imena. „*Sveti Nikola u Jugoslaviji*“ preuzima formu dječje slikovnice i onda se parodijski poigrava njome da bi progovorila o političkoj i ekonomskoj situaciji u Jugoslaviji 1922. godine.²⁰ Iz navedenih podataka vidljivo je da je zapravo teško odrediti pojavu slikovnice u Hrvatskoj zbog činjenice da većina slikovnica nije sačuvana.

1.2. Djeca kao čitatelji

Razvoj čitateljske prakse djece potrebno je promatrati od samih početaka razvoja ne isključivo dječje književnosti, već književnosti općenito pa sve do danas. Informacije o dječjem čitanju u prošlosti su oskudne i stoga se jedan izvjestan period nije moglo zaključiti što su djeca točno čitala i na koji način. Tek 2005. godine, kada autor Berislav Majhut izdaje djelo „*Pustolov, siročić i dječja družba: hrvatski dječji roman do 1945.*“, na vidjelo izlaze značajni podaci koji daju uvid u čitateljske navike djece u 18. i 19. stoljeću.²¹ Djeca prije nisu smatrana posebnom vrstom čitatelja kojima se sadržaji moraju prilagoditi nego su im se

¹⁸ Majhut, Berislav. Nav. dj. Str. 22.

¹⁹ Isto. Str. 22.

²⁰ Isto. Str. 22.

²¹ Hameršak, Marijana. Višestruki odnosi i neočekivani ishodi: prvo stoljeće hrvatske dječje književnosti iz vizure povijesti čitanja, knjige i djetinjstva.// Časopis za suvremenu povijest, 4,13(2009.), str. 784 URL: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=87655 (2020-07-20)

servirale knjige koje su koristili i njihovi roditelji. U 19. stoljeću dječje knjige u knjižarama su se stidljivo nudile, a dječje čitanje nerijetko je podrazumijevalo čitanje nedječjih knjiga.²²

Razvojem pedagogije kao znanosti i promjenama percepcije djeteta općenito, te povećanjem broja polaznika osnovnih škola i osnivanjem učiteljskih škola, promijenili su se stavovi i vrijednosti koje su dovele do današnjeg poimanja djeteta. Iznimno je važno shvatiti djecu kao skupinu čitatelja kojima se tekstovi moraju prilagođavati, a pogotovo djecu predškolske dobi kojima je prvi kontakt s knjigom zapravo slikovnica koja pomoću slika i malo teksta pokušava prenijeti određenu pouku.

Danas djeca imaju pristup mnoštvu dječjih knjiga različitog sadržaja bez obzira na socijalni ili pak financijski status. Praksa čitanja roditelja djeci je normalna kao i čitanja djece roditeljima. No današnje se dječje čitanje odraslima razlikuje od onoga u prošlosti time što djeca čitaju naglas zato što to žele, a ne kako bi obrazovali ili pak prosvijetlili odrasle.²³ Važno je naglasiti, da u današnje vrijeme postoji velik broj slikovnica za djecu predškolske dobi i samim time vrlo je teško izabrati što čitati svome djetetu, no unatoč tome, važno je odabirati slikovnice koje će zaintrigirati dijete ovisno o njegovoj životnoj dobi. Budući da je jako teško zadržati dječju pažnju, važno je odabirati slikovnice sa privlačnim ilustracijama te izraženim koloritom sa manje teksta koje će djetetu dopustiti da unatoč tekstu, uspiju sami stvoriti svoju priču i time razvijati svoju kreativnost od malih nogu.

O čitateljima i važnosti čitanja, pisala je Maryanne Wolf, kognitivna neuroznanstvenica i razvojna psihologinja, u svojim djelima „Proust i lignja: priča i znanost o čitalačkom mozgu“ te „Čitatelju, vrati se kući“. U svojim djelima ona polazi od teze da se čitanje kao radnja mora naučiti, ona nije urođena aktivnost. „Mi ljudi moramo naučiti čitati. To znači da moramo biti u okruženju koje nam pomaže razviti i povezati složeni izbor temeljnih i malo manje temeljnih procesa tako da svaki mladi mozak oblikuje svoj vlastiti, sasvim novi čitateljski sklop.“²⁴ Što se tiče odnosa tehnologije, odnosno digitalnih medija i čitatelja ona navodi kako se pozornost pojedinca raspoređuje na više strana i stoga dolazi do letimičnog čitanja. Također, ona smatra da kao posljedica toga dolazi do ugrožavanja sposobnosti dubinskog čitanja, odnosno čitanja s razumijevanjem. Gubljenjem te sposobnosti, ona dalje navodi, gubi se i sposobnost empatije, konceptualizacije te analoškog i kritičkog promišljanja stvarnosti. Stoga, najvažnije pitanje koje ona postavlja jest: „Kako ćemo razvijati dubinsko čitanje kod djece koja se rađaju u digitalnoj kulturi?“²⁵ Naglašava kako se djecu treba obrazovati na način

²² Hameršak, Marijana. Nav. dj.

²³ Isto.

²⁴ Wolf, Maryanne. Čitatelju, vrati se kući: čitateljski mozak u digitalnom svijetu. Zagreb: Naklada Ljevak, 2019.

²⁵ Isto.

da se znaju oštroumno služiti tehnologijom i istovremeno da posjeduju duboke zalihe internaliziranog znanja te navodi kako su za to važni i učitelji koji će biti „opremljeni novim znanjima“. Što se tiče djece predškolske dobi do 5 godina, autorica naglašava kako je važno posvetiti se razvoju svih drugih sposobnosti djece i njihovog mozga te minimalizirati pristup digitalnim sadržajima. Nadalje, govori kako od 5. do 10. godine treba ravnopravno razvijati čitateljski mozak koji je vezan i za tiskanu riječ i za pismenost u digitalnom okruženju. Smatra da bi se na ovaj način stvorili čitatelji koji ne bi izgubili sposobnost dubinskog čitanja te bi time održali nivo kritičkog promišljanja u društvu. Autorica navodi kako bi se budući čitatelji u digitalnom svijetu trebali bez problema prebacivati iz jednog u drugi „medij“ i suvereno vladati zakonitostima i jednoga i drugoga. Na samome kraju navela je kako djeca trebaju naučiti imati spoznajno strpljenje odnosno ponovno preuzeti ritam vremena koji dopušta da budu pristuni svjesno i namjerno.²⁶

2. Slikovnica u nakladništvu

Zbog svog jedinstvenog spoja ilustracija i riječi, slikovnica se smatra žanrom koji je odvojen od bilo koje druge vrste literature. Među mnogo knjiga koje su objavljene tijekom određenog vremena nalazi se respektabilan broj slikovnica koje služe za primjer visokom kvalitetom teksta i ilustracija. Slikovnica je vrsta literature koja komunicira i sviđa se djeci od šest mjeseci starosti kao i adolescentima i mladim odraslim osobama u dobi od 18 ili 19 godina.²⁷ Budući da je slikovnica odvojen žanr od drugih, postoje i određeni kriteriji prema kojima se izrađuje. S obzirom na to da se rad osvrće na slikovnice za djecu predškolske dobi, naglasak će više biti na njima. Prema IFLA-inim Smjernicama za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi, građa mora biti: visoke kvalitete, primjerena dobi, sigurna za bebe i djecu rane dobi, izazovna, ali ne i zbunjujuća, zanimljiva roditeljima i odgajateljima, nepristrana, ona koja uvažava ravnopravnost spolova, privlačna, čije čitanje pruža zadovoljstvo, građa za razvoj rane pismenosti s popratnim tekstom na brajici za slabovidnu djecu, višejezična građa za dvojezične obitelji, zvučne knjige, igračke, građa za roditelje, od različitih materijala (npr. tkanina), ilustrirane (živih boja), taktilne knjige s elementima koje djeca mogu dotaknuti.²⁸ Također, budući da su djeca zaigrana, dječju književnost zaokuplja djetinjstvo, igra, prijateljstvo, sretni završetci.²⁹

²⁶ Wolf, Maryanne. Nav. dj.

²⁷ Cianciolo, Patricija J. *Picture Books for Children*. 4th Edition. Chicago and London: American Library Association, 1997. Str. 1

²⁸ IFLA. Nav. dj.

²⁹ Vrcić-Mataija, Sanja. Prilog tipologiji hrvatskoga dječjeg romana. // *Fluminensia* 23, 2(2011), str. 144.

Patricija Cianciolo u svojoj knjizi iz 1997. godine navodi: „Poprilično je sigurno reći da u ovo određeno vrijeme, stanje izdavačke literature za djecu i mlade je vrlo živo i u cvatu. Nema nestašice slikovnica za mlade ljude neovisno o njihovoj dobi. Među ovim obiljem slikovnica, može ih se pronaći za djecu od šest mjeseci pa sve do dobi od dvije, dvije i pol godine ili čak do dobi od tri godine s velikim, jednostavnim ilustracijama od čega su većina svijetlih boja.“³⁰ U današnje vrijeme tehnologija je zauzela veliki dio života roditelja, ali i djece koji najčešće zajedno gledaju televiziju, točnije crtiće.³¹ Taj isti razvoj tehnologije omogućio je tiskanje knjiga za manje iznose zbog čega se na današnjem tržištu nalazi mnogo različitih slikovnica izdanih iz različitih naklada, od čega nisu sve isključivo potekle iz nakladničkih kuća. Prema podacima iz rada „Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu“ kojeg su napisale izv. prof. dr. sc. Ivanka Stričević i doc. dr. sc. Ivana Martinović, posljednja analiza tržišta slikovnica provela se u razdoblju od 1968. do 1982. godine i vodila ju je Antonija Posilović. „Navedena analiza nastojala je sagledati stanje izdavaštva, ali s malim naglaskom na pojavnost slikovnica, a većim na cjelokupnu kvalitetu slikovnica (jezičnu, literarnu, pedagošku i estetsku vrijednost, umjetnički domet ilustracija, likovno-tehničku opremljenost i usklađenost knjige s obzirom na oblik, veličinu i primjerenost uveza u odnosu na sadržaj i dob djece kojoj je knjiga namijenjena). Rezultati navedene analize pokazuju da je u razdoblju od 1968. do 1982. godine objavljeno oko 230 slikovnica, od kojih je tek jedna trećina domaćih, dok su ostale prijevodi stranih slikovnica. Za razdoblje od 1982. do 1997. godine nema zabilježenih podataka o nakladništvu slikovnica. Što se tiče razdoblja od 1977. do 2008. godine voditeljica Hrvatskoga centra za dječju knjigu navela je kako broj nakladnika knjiga za djecu i mladež u Hrvatskoj ima tendenciju pada.“³² „Za razdoblje od 2007. do 2009. godine napravljena je analiza dokumentacije Hrvatskoga centra za dječju knjigu za dvije kategorije: slikovnice za najmlađe i knjige za djecu mlađe dobi. Načinjen je popis svih slikovnica za najmlađe i knjiga za djecu mlađe dobi izdanih u navedenom razdoblju, na temelju kojeg se zaključuje da je izdana ukupno 481 slikovnica za najmlađe i knjiga za djecu mlađe dobi u izdanju ukupno 51 nakladnika.“³³ Kao što je vidljivo iz prethodno prikazanih podataka, slikovnica kao nakladnički medij koji je namijenjen upoznavanju djeteta sa kvalitetnim tekstom iz kojeg proizlaze mnogobrojne dobrobiti za razvoj mašte, kreativnosti, vokabulara te govora kod djeteta, u razdoblju od 1977. do 2008. godine je bila u padu, što joj ne ide u

³⁰ Cianciolo, Patricija J. Isto. Str. 2

³¹ Turkalj, Ivan. Korištenje digitalne tehnologije kod djece predškolske dobi. URL: <https://repozitorij.hrstud.unizg.hr/islandora/object/hrstud%3A2201/datastream/PDF/view> (2020-09-04)

³² Martinović, Ivana; Stričević, Ivanka. Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu. // Libellarium IV, 1(2011), str. 39-63. URL: file:///D:/Faks/Diplomski%20rad/literatura/03_Lib_No7.pdf (2020-07-22)

³³ Martinović, Ivana; Stričević, Ivanka. Nav. dj. (2020-07-22)

prilog. No, kasnije, u razdoblju od 2007. do 2009. godine broj izdanih slikovnica je, u odnosu na prethodno razdoblje, poprilično porastao.

„Najznačajniji nakladnici po broju objavljenih naslova u navedenom razdoblju su Egmont koji je objavio 104 naslova u tom periodu i Naša djeca s 90 naslova, zatim slijede Forum s 44 naslova, Mozaik knjiga s 32 te VBZ s 24 objavljenih naslova. Ostali su nakladnici u tom razdoblju objavili manje od 20 naslova u kategorijama slikovnica za najmlađe i knjiga za djecu mlađe dobi. Od ukupne produkcije u navedenom razdoblju oko 25% čine naslovi koje potpisuju domaći autori i ilustratori. Znatno veći dio odnosi se na prijevode stranih slikovnica. U tom kontekstu nezaobilazno je spomenuti važnost manjih nakladnika koji se bave isključivo nakladništvom za djecu i objavljuju isključivo naslove hrvatskih autora i ilustratora, a to su Kašmir promet i Autorska kuća.“³⁴

Činjenica da u posljednje vrijeme demografski podaci ne pokazuju porast nataliteta, a pokazuju porast emigracija na području Republike Hrvatske ne ide u korist nakladništvu i proizvodnji slikovnica za djecu. „Podaci o nakladništvu slikovnica na svjetskoj razini, prema Book Scanu, govore da su slikovnice u 2009. godini činile 10,8% ukupne prodaje knjiga za djecu, dok je 2005. godine to bilo 10,7%. Dakle, nije zabilježen rast prodaje, ali ni njezin pad.“³⁵

Julie Bosman, autorica članka „Picture books no longer staple for children“ napisala je da je slikovnica glavna potpora dječjoj literaturi s raskošnim ilustracijama, veselim bojama i velikom nakladom zamotanom u sjajan omot, počela blijedjeti.³⁶ Također, zaključila je da je „ekonomski pad svakako ogroman faktor, ali mnogi u industriji vide dodatan razlog za recesiju. Roditelji su počeli navaljivati na svoju vrtićku djecu i prvašiće da ostave slikovnice i krenu na zahtjevnije knjige s poglavljima. Nakladnici navode pritisak roditelja koji su svjesni sve rigoroznijih standardiziranih testiranja u školama.“³⁷

2.1. Vrste slikovnica

Slikovnice se dijele na osnovi različitih kriterija, a oni su: oblik, struktura izlaganja, sadržaj, likovna tehnika i sudjelovanje recipijenta.

Vrste slikovnica prema obliku i materijalu kojem su izrađene, prema Michaelu C. McKenna autoru „International Handbook of Literacy and Technology“, mogu se podijeliti na sljedeći način: laporelo, pop-up, taktilna, zvučna te multimedijaska ili elektronička. Slikovnice za

³⁴ Martinović, Ivana; Stričević, Ivanka. Nav. dj.

³⁵ Isto.

³⁶ Bosman, J. Picture books no longer a staple for children. //New York Times, 7(2010). URL: <https://www.nytimes.com/2010/10/08/us/08picture.html> (2020-07-20)

³⁷ Isto.

najmlađe su laporelo slikovnice i ne zahtijevaju finu motoriku ruku da bi dijete moglo otvarati i zatvarati knjigu. „Pop-up slikovnica je interaktivna moderna rasklopna slikovnica koja sadrži zanimljive trodimenzionalne slike koje zadržavaju pažnju mališana dok im odrasli tumače ili čitaju slikovnicu. Taktilna slikovnica potiče dijete da razvije osjetilo dodira. Takve slikovnice djeca doživljavaju zabavnijim zbog dodira raznih materijala. Taktilne slikovnice već na naslovnoj stranici imaju neki materijal za osjet opipa da čitatelji mogu odmah prepoznati da je riječ o takvoj slikovnici. Zvučna je slikovnica ona s ilustracijama ili fotografijama na koje se pritiskom prsta javlja zvuk koji predstavlja ilustraciju ili fotografiju, a većina njih ima kartonske stranice. Zvučne slikovnice najčešće uče djecu kako se izgovaraju riječi, glasaju pojedine životinje, ali ima i onih koje oponašaju zvukove vatrogasnih kola, vlakova i raznih drugih vozila. Multimedijaska ili elektronička slikovnica gleda se na računalu i sadrži ilustriranu verziju priče sličnu tradicionalnim pričama objavljenima u obliku klasične knjige. Multimedijske slikovnice često uključuju dramatičnu naraciju, glazbu i zvučne efekte, te često zvuk izgovaranja trenutačno označene riječi.“³⁸

„Po strukturi izlaganja slikovnice mogu biti narativne i tematske. Narativne slikovnice su one gdje postoji narator odnosno pripovjedač koji nam donosi priču, dok tematske slikovnice obrađuju određene teme iz svakodnevnog života koje pomažu djeci pri odrastanju. Prema sadržaju mogu biti vrlo raznolike i jako je teško navesti sve teme kojih se slikovnice dotiču. Među najzastupljenijim su temama životinje, svakodnevni život, abeceda, igre, fantastika. S obzirom na vrstu tehnike koja je upotrijebljena pri oblikovanju likovne dimenzije mogu biti fotografske, lutkarske, slikovnice stvarnih dječjih crteža i crteža umjetnika, strip-slikovnice te interaktivne slikovnice. Svaka od navedenih može se načiniti na način da bude izrazito privlačna djetetu, ali pretpostavlja se da su interaktivne slikovnice najprivlačnije za djecu predškolske dobi iz razloga što im uz samu priču daju mogućnost sudjelovanja u istoj sa različitim gumbima koje pritišću ili prozorčićima koje otvaraju i sl.“³⁹

„Svrha je slikovnice pomoći djetetu otkriti svijet i medij pisane riječi; razvija spoznajni svijet djeteta; izaziva emocije; razvija govor i bogati fond riječi; zadovoljava potrebu za novim. Pokazuje odnose u ljudskoj okolini, pomaže sposobnosti pamćenja i zapamćivanja logičkih odnosa. Predočuje pojave koje dijete ne susreće, tehnička dostignuća, prometna sredstva. Navikava na uporabu knjige, razvija potrebu za njom, pruža djeci da vide očima umjetnika.“⁴⁰

Iz prethodnoga se može zaključiti da slikovnica ima različite funkcije, a one koje se navode u

³⁸ Milašinčić, Davor. Slikovnica za dvoje. Sveučilište u Zagrebu: Grafički fakultet, Zagreb, 2017.

³⁹ Martinović, Ivana; Stričević, Ivanka. Nav. dj.

⁴⁰ Zalar, D., Kovač-Prugovečki i Zalar, Z. Slikovnica i dijete: kritička i metodička bilježnica 2. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga, 2009.

literaturi su: zabavna, informacijsko-odgojna, spoznajna, iskustvena, estetska te govorno-jezična funkcija. „Zabavna funkcija je zapravo preduvjet da se dijete ponovno zainteresira za slikovnicu i zaigra se s njom. Informacijsko-odgojna funkcija odnosi se na to da dijete uz slikovnicu uspijeva shvaćati koja je njezina pouka, čime razvija vlastitu sposobnost razmišljanja. Spoznajna funkcija ima zadaću djetetu omogućiti provjeru njegovih spoznaja i znanja o stvarima, odnosima i pojavama te time pružiti povratnu informaciju o njihovoj ispravnosti (Čačko 2000, Crnković i Težak 2002). Iskustvena funkcija slikovnice sastoji se od pružanja posrednoga iskustva djetetu. Estetska funkcija slikovnice ima zadaću kod djeteta izazvati različite emocije i doživljaje (izazvati osjećaje za lijepo te izgraditi ukus). Govorno-jezična funkcija slikovnica potiče i podupire razvoj fonemske i fonološke osviještenosti, djetetov morfološki i sintaktički razvoj, usvajanje i bogaćenje rječnika, upoznavanje karakteristika teksta i načina njegova funkcioniranja te drugih predčitačkih vještina. Navedene se funkcije međusobno isprepliću, rijetko se jedna ostvaruje neovisno o drugoj, a posebice je to izraženo kod govorno-jezične funkcije. Ona se ostvaruje paralelno s ostalim funkcijama, a često i kao njihova posljedica.“⁴¹

„U svijetu je sve češća i elektronička slikovnica. S obzirom da njezina izrada, uz likovnu i tekstualnu komponentu uključuje i primjenu novih tehnologija, a ta činjenica ujedno podrazumijeva i njihovu primjenu pri korištenju slikovnice, kao takva postaje predmetom posebnih istraživanja. U Hrvatskoj su se elektroničke slikovnice tek počele pojavljivati. Prva slikovnica za iPad i iPhone jest Slonić Oscar Andree Petrlík Huseinović.“⁴²

3. Metodologija

3.1. Cilj i svrha istraživanja

Kao što je ranije navedeno u radu, cilj ovog istraživanja jest saznati koji su to kriteriji prema kojima se odlučuje o kupovini slikovnica za djecu predškolske dobi. Kod sljedećeg se istraživanja polazi s hipotezom da je glavni kriterij odabira atraktivnost odnosno privlačne ilustracije, naslovnica, kolorit te tekst slikovnice.

⁴¹ Martinović, Ivana; Stričević, Ivanka. Nav. dj.

⁴² Isto.

3.2. Metode

Istraživanje se provelo u tri dijela, a online anketni obrazac te snimke intervjua dostupne su na zahtjev kod autorice diplomske radnje.⁴³ Prvi dio odnosi se na kratki upitnik kojim su roditelji odabrali kriterije za odabir slikovnica. Navedena anketa provedena je u veljači 2019. godine u Gradskoj knjižnici i čitaonici Vinkovci na dječjem odjelu, na uzorku od 35 roditelja. Upitnik se sastojao od jednog pitanja gdje se članove knjižnice zamolilo da navedu koji su kriteriji prema kojima odlučuju o kupovini/odabiru slikovnica za svoju djecu predškolske dobi. Kao pomoć pri određivanju kriterija, u zagradi je bilo navedeno par primjera što bi to kriteriji mogli biti. Nakon ovog ispitivanja napravljeno je sljedeće koje je bilo napravljeno u obliku velikog upitnika koji je distribuiran različitim kanalima. Dio se provodio na društvenim mrežama, a dio u Gradskoj knjižnici i čitaonici Vinkovci. Ovim se anketiranjem željelo doći do saznanja koja je osoba odgovorna za kupovinu slikovnice te koji su to kriteriji koji su im važni pri odabiru istih. Posljednji dio istraživanja bio je razgovor s knjižničarima i knjižarima o tome koji su kriteriji njima bitni prilikom naručivanja slikovnica za svoju djelatnost. Također, saznalo se i traže li roditelji njihove savjete prilikom odabira slikovnica te koji su razlozi zbog kojih bi roditelji odbili kupovinu određene slikovnice. Intervjui su provedeni u Knjižari Nova u Osijeku, knjižari Školske knjige u Vinkovcima, Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici u Osijeku te Gradskoj knjižnici i čitaonici Vinkovci. U svakoj od navedenih ustanova porazgovaralo se s voditeljima nabave građe koji su naveli koji su kriteriji pri odabiru građe za njihove ustanove.

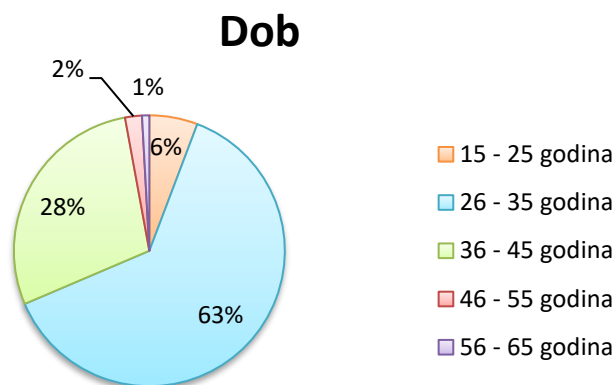
3.3. Rezultati

Prvi dio anketiranja gdje se trebalo doznati koji su to kriteriji prema kojima se odabiru slikovnice za djecu predškolske dobi provedeno je od 7. do 13. veljače 2019. godine u Gradskoj knjižnici i čitaonici Vinkovci. U ovom je kratkom ispitivanju sudjelovalo 35 roditelja u Vinkovcima koji su predlagali koji su to kriteriji prema kojima oni određuju slikovnice prikladne za njihovu djecu predškolske dobi. Kriteriji koje su roditelji naveli su sljedeći: poučnost (28), dizajn (22), ilustracije (28), jednostavnost teksta (1), preporuka (8), sadržaj (6), autor (11), naslov (10), količina teksta (17), tema (1), pouka (1), zanimljivost (3), korice (7), veličina slova (1), djetetov izbor (11). Iz navedenoga se vidi kako je kao najvažniji kriterij navedena poučnost te ilustracije koje je 28 roditelja navelo kao najvažnije. Sljedećih nekoliko popularnih odgovora bili su dizajn koji je 22 roditelja navelo kao važan kriterij,

⁴³ Rezultati istraživanja. URL: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1gn3TRv5fCS5sr_tI9dFmrhGRm1zKspG_iLtD4AhXkiQ/edit?usp=sharing (2020-09-28)

zatim 17 roditelja količinu teksta smatra važnom te 11 roditelja autora smatra važnim. Budući da je najviše roditelja odabralo prethodno navedene kriterije (poučnost, ilustracije, dizajn, količina teksta te autor) kao najvažnije pri odluci o odabiru slikovnica za djecu predškolske dobi, oni su odabrani za veliku anketu u kojoj će se dalje ispitivati o kriterijima odabira slikovnica.

Drugi dio istraživanja odnosi se na provedbu ankete za ispitivanje tko je odgovoran za kupovinu slikovnica za djecu predškolske dobi. Anketa je provedena u trajanju od mjesec dana, tijekom travnja 2019. godine u Gradskoj knjižnici i čitaonici Vinkovci te putem društvene mreže Facebook gdje se anketa⁴⁴, napravljena pomoću Google forms alata, podijelila u grupi u kojoj se nalaze roditelji djece predškolske dobi te na osobnom profilu. U ovom anonimnom ispitivanju sudjelovalo je sveukupno 348 osoba, od čega je 325 osoba sudjelovalo u online istraživanju, a 23 osobe u ispitivanju u Gradskoj knjižnici i čitaonici Vinkovci. Od cjelokupnog istraživanja, sudjelovalo je sveukupno 341 žena i 7 muškaraca.

Graf 1. Prikaz prosječne dobi ispitanika koji su sudjelovali u anketi

U grafu je vidljivo da je prosječna dob ispitanika koji su pristupili anketiranju jest između 26 i 35 godina odnosno njih 63%, a najmanje u dobi od 56 do 65 godina odnosno 1%. U online anketi su sudjelovale osobe iz različitih gradova i županija diljem Republike Hrvatske, a županija iz koje je najviše ispitanika odgovorilo na anketni upitnik jest Zagrebačka i grad Zagreb (20.1%). Druge županije iz kojih je bilo najviše ispitanika su iz Osječko-baranjske (14.66%), Vukovarsko-srijemske (9.77%) te Splitsko-dalmatinske (8.9%) županije. Budući da je Gradska knjižnica i čitaonica stacionirana u Vinkovcima, većina korisnika koji su sudjelovali u ispitivanju su iz grada Vinkovaca i okolice, odnosno iz Vukovarsko-srijemske

⁴⁴ Anketni upitnik – Diplomski rad. URL:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfmRb5TfLeImlsTRF15Ue7zRcJyXIrgfYwdoOjI8YVpyPZUpQ/viewform?usp=pp_url (2020-07-25)

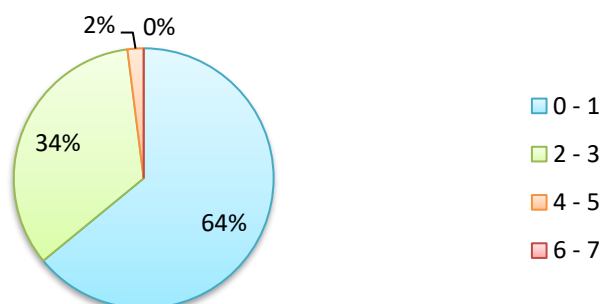
županije. Što se tiče obrazovanja, odgovarale su osobe različitih obrazovnih skupina. U sljedećem grafu će se prikazati stupanj obrazovanja osoba koje su pristupile anketiranju.

Graf 2. Prikaz stupnja obrazovanja osoba koje su ispunile anketu

Iz grafa je vidljivo da je ispitivanju pristupilo 1.4% osoba sa osnovnoškolskim obrazovanjem, 45.4% osoba sa srednjoškolskim obrazovanjem, 51.7% osoba sa visokoškolskim obrazovanjem te 1.4% osoba sa doktoratom znanosti. U sljedećem grafu prikazat će se dob u kojoj su roditelji smatrali da je ispravno početi čitati svojoj djeci.

Dob u kojoj su roditelji počeli čitati svojoj djeci

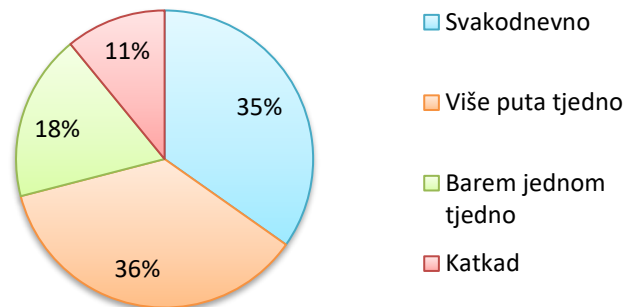

Graf 3. Prikaz dobi u kojoj su roditelji počeli čitati svojoj djeci

Na pitanje od koje ste dobi počeli čitati svome djetetu, najviše roditelja, odnosno 64%, odgovorilo je kako su počeli čitati svome djetetu u dobi od 0 – 1 godine. Zatim 33.91% roditelja je odgovorilo da su svojoj djeci počeli čitati od 2 – 3 godine, njih 2% izjasnilo se da je svojoj djeci počelo čitati u dobi od 4 – 5 godine, a niti jedan roditelj nije se izjasnio da je

svojoj djeci počeo čitati u dobi od 6 – 7 godina. Kao što se može vidjeti iz prethodnih odgovora, roditelji ozbiljno shvaćaju čitanje kod djece rane dobi i stoga im počinju čitati što ranije, odnosno već u prvoj godini djetetova života. Sljedeći graf prikazat će učestalost čitanja kod djece predškolske dobi.

Učestalost čitanja djece

Graf 4. Prikaz učestalosti čitanja djece predškolske dobi

Na pitanje koliko često čitate svome djetetu 34.77% roditelja odgovorilo je svakodnevno, 36.21% roditelja je reklo da to čini više puta tjedno, 18.1% roditelja je dogovorilo barem jednom tjedno i 10.92% roditelja je reklo katkad, rjeđe nego jednom tjedno. Iz prethodnog pitanja može se zaključiti da roditelji pridaju pažnju samom činu čitanja svome djetetu i većina roditelja koji su sudjelovali u istraživanju čita svome djetetu više puta tjedno.

Na pitanje postoji li određeno doba dana kada čitate djetetu 0.86% roditelja reklo je kako to čini ujutro, 3.45% roditelja je reklo da čita svome djetetu prije podne, 27.59% roditelja to čini poslijepodne te 62.07% roditelja to čini navečer (pred spavanje). Također, kod ovog je pitanja bila ponuđena i mogućnost vlastitog odgovora te su neki roditelji odgovarali kako to čine kada djeca pokažu zanimanje, kada je dijete raspoloženo za priču, u bilo koje doba dana, kako kad, obavezno prije spavanja (dnevnog i noćnog), uvijek kad imam vremena, nema određeno vrijeme. Kao što se može vidjeti iz prethodno navedenih odgovora, najveći broj roditelja odgovorio je kako čita svom djetetu u večernjim satima prije spavanja. Sljedeće pitanje glasilo je: Dopuštate li djetetu da samo odlučuje o tome što će mu se čitati? Na što je 97.13% roditelja reklo da DA, dopušta to, a 2.87% roditelja je reklo NE, ne dopušta to. Rezultati su prikazani u sljedećem grafu.

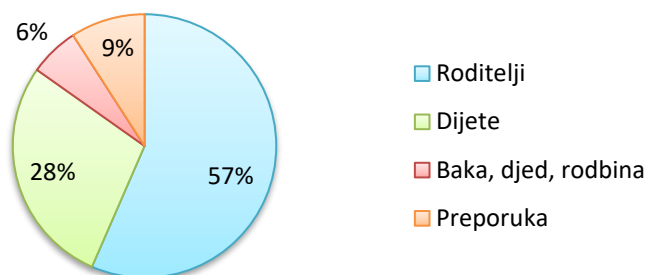

Graf 5. Prikaz odgovora na pitanje: Dopuštate li djetetu da samo odlučuje o tome što će mu se čitati?

Nakon toga željelo se otkriti odabiru li roditelji radije strane ili domaće autora za slikovnice koje čitaju svojoj djeci. Na to pitanje 4.89% roditelja odgovorilo je da čita radije strane, 10.63% roditelja kako čita domaće, a 84.48% roditelja kako čita oboje. Nakon što su roditelji odgovorili na prethodno pitanje, zamolilo ih se da obrazlože svoj odgovor, a obrazloženja roditelja koji su rekli da radije čitaju strane autore su sljedeća: najviše volim slikovnice Julije Donaldson, ali često biram i domaće pisce te klasike poput Ježeve kućice i Antuntuna, više izbora slikovnica, novija (moderna tematika) i sl., zanimljivije su, najljepše priče napisali su strani autori, veća dostupnost literature, klasici, nekako su dostupnije i čini mi se primjerenije dobi djeteta, raznovrsniji izbor. Roditelji koji su odgovorili da radije čitaju domaće autore svoj su izbor komentirali na sljedeći način: draže su mi jer su mi poznate, kako bi dijete razumjelo našu kulturu, dijete samo može čitati ako su domaće, navika jer su i meni čitali naše priče, mislim da imamo kvalitetne autore, bolji su, ima jako zanimljivih slikovnica i knjiga od domaćih autora, imamo divnih autora priča i bajki i bilo bi mi krivo da mi dijete ne zna za naše pisce s kojima sam i ja odrastala, pristupačnost, ljepše su mi slikovnice domaćih autora, jednostavno posegnem za našima. Roditelji koji su odgovorili da čitaju oboje, i domaće i strane autore, su većinom svoj odabir komentirali da ne biraju prema autoru nego prema zanimljivosti teksta kojeg odabiru za svoje dijete, smatraju da se može pronaći zanimljivih naslova i od stranih i domaćih autora stoga se ne ograničavaju isključivo na domaće ili strane autore, čita se isključivo ono što je poučno i zabavno djeci. Prilikom odabira, bitno je da su priče raznovrsne i da su tekstovi jednostavni i prilagođeni dobi djeteta

za koje su pisane. Sljedeći graf prikazuje tko je osoba koja odlučuje o kupovini slikovnice za djecu predškolske dobi.

Tko odlučuje o kupovini slikovnice?

Graf 6. Prikaz osoba koje odlučuju o kupnji slikovnica za djecu predškolske dobi

Iz prethodnog je grafa vidljivo da je najviše osoba (53.45%) odgovorilo da su roditelji ti koji odlučuju o kupovini slikovnice, 26.72% osoba reklo je da dijete odlučuje, 5.75% je odgovorilo da o tome odlučuju baka, djed i rodbina, 8.62% osoba izjasnilo se kako se vode preporukom (prijatelja, knjižničara i sl.), a nekoliko je osoba upisalo svoje odgovore, a oni glase: ja, jer sam knjižničar, tetka, naslijedili smo, ponekad sama, a ponekad sa djetetom, zajedno odlučujemo, svi navedeni odgovori.

Sljedeće pitanje odnosilo se na to na koji način roditelji nabavljaju slikovnice koje čitaju svojoj djeci, 50.29% roditelja je reklo kako su sami kupili, 21.48% je dobilo slikovnice na dar, 18.39% ih je posudilo slikovnice u knjižnici te 4.31% razmjenjuje slikovnice s prijateljima. Kod ovog je pitanja također bila ponuđena opcija da sami navedu nešto drugo, a odgovori koji su se našli pod ovom opcijom su sljedeći: naslijedili smo, puno slikovnica iz mog djetinjstva, iz kućne knjižnice, kupili sami i dobili na dar te neke smo kupili, neke dobili. Sljedeće pitanje glasi: Koji je kriterij koji najviše utječe na odabir slikovnice za kupovinu? Odgovori na ovo pitanje su sljedeći: 46% osoba je odgovorilo poučnost, 7.2% osoba je reklo kako je to dizajn, 34.6% osoba je reklo ilustracije, 2% je navelo autora kao osnovni kriterij, a 7.2% osoba je reklo da je to količina teksta. Kod ovog se pitanja također mogao navesti vlastiti odgovor, a odgovori koje su roditelji pisali su sljedeći: sve navedeno, sve pomalo, ilustracije zbog djece, kvalitetan, maštovit, zabavan tekst, tema, tekst koji mora biti razumljiv djeci te poučni tekstovi prezentirani na veseo i duhovit način radi lakšeg razumijevanja i

usvajanja, djetetova želja, cijena, likovi, poučnost i ilustracije, da ima ilustracije i tekst koje su primjerene dobi djeteta da ih dijete može shvatiti i posljednji je uspomene iz djetinjstva na najljepše priče pa se time vodim. Sljedeće pitanje odnosi se na to koje teme roditelji preferiraju pri odabiru slikovnica, a odgovori koje smo dobili su: 55.7% osoba bira tematiku socijalizacije, zatim 5.8% osoba bira religijske teme, 62.8% osoba se odlučuje na slikovnice o odrastanju, a 29.8% osoba ipak odabire moderne priče. Još neki dodatni odgovori koji su dobiveni su sljedeći: edukacija, sve pomalo, znanost, happy end, sve navedeno, čitamo slikovnice različite tematike.

Na pitanje imate li određenog autora čije slikovnice redovito čitate svojoj djeci 7% osoba je odgovorilo da, da imaju, a 93% osoba je odgovorilo ne, da nemaju. Autori koji su navedeni kao oni koji se redovito čitaju djeci su sljedeći: Julia Donaldson, Benji Davies, Sven Nordqvist, Pika Vončina, Jelena Pervan, David Williams, Ivana Brlić-Mažuranić, Luka Paljetak, Stan i Jan Berenstain, Disney, Ezopove basne, Eric Hill, braća Grimm, Mladen Kušec, Axel Scheffler, Sunčana Škrinjarić, H. C. Andersen, Ulf Stark, Tea Knežević, Hermien Stellmacher, Nevenka Videk. Od svih ispitanika, njih najviše (5) se složilo da čitaju priče Julije Donaldson, drugi autor kojeg su ispitanici (3) rekli da najradije čitaju jesu braća Grimm.

Iz sljedećeg se pitanja pokušalo doznati učestalost kupovine slikovnica za djecu predškolske dobi, a roditelji su odgovorili na sljedeći način: 0.6% osoba kupuje slikovnice jednom tjedno, 27.3% osoba kupuje jednom mjesečno, 55.46% roditelja kupuje nekoliko puta godišnje, 7.47% osoba kupuje slikovnice jednom godišnje i 9.2% osoba ne kupuje slikovnice za djecu predškolske dobi. Kao najčešći povod kupovine slikovnica za djecu ispitanici navode: 17.6% rođendan, 23.2% blagdan, a 44.1% djetetovu želju. Još neki od odgovora na ovo pitanje bili su: sve od navedenog, naiđem na neke koja mi se učini interesantnom, ne treba nam razlog, kad pročitam obavijest, dobijem preporuku ili sama u knjižari primjetim zanimljivu slikovnicu, želja roditelja, kad naiđem na neku koja mi se sviđa, kadgod vidimo dobru slikovnicu, svaki put kad izađe nastavak serijala kojeg trenutno čitamo, dostupnost interesantne slikovnice, kad naletimo na akciji, da obogatimo fondus dječjih knjigica, ako vidimo nešto zanimljivo, potreba za novim knjigama jer stare znamo napamet, prema potrebi ako ju nemam ili ju ne mogu posuditi, želimo čitati nešto novo, prilika, moja želja, akcije, sajmovi, spontano najčešće, ako nađem nešto što smatram da bi se moglo svidjeti djetetu, djetetova i naša želja, slikovnice kupujem isključivo na popustu, kada imam vremena poći u knjižaru ili kada naletim na slikovnice, puno slikovnica kupimo na Interliberu, kao nagradu, kad sve pročitamo.

Sljedeće pitanje odnosilo se na to posuđuju li ispitanici slikovnice u knjižnicama na što je 58.33% osoba odgovorilo sa DA, a 41.77% osoba je odgovorilo sa NE. Ispitanici koji su na prethodno pitanje odgovorili potvrdno, zamoljeni su da odgovore koliko često posuđuju knjige u knjižnicama, a odgovorili su na sljedeći način: 3.16% je reklo da posuđuje nekoliko puta tjedno, 8.33% osoba jednom tjedno, 33.9% nekoliko puta mjesečno, 25% jednom mjesečno, 0.6% jednom godišnje, a odgovori koje su roditelji naknadno dodali su: povremeno, ovisno koliko često imamo vremena za otići u knjižnicu, trenutno ne stižem čitati pa slabo, no inače je bilo barem jednom na mjesec ili više puta ako je knjiga dobra, periodički, nekada jednom mjesečno pa pauza, nekoliko puta godišnje, zavisi kako brzo čitamo. Sljedeće je pitanje koncipirano na način da je roditeljima ponuđeno 13 tvrdnji čiju su važnost označavali brojevima od 1 do 5 pri čemu je 1 označavalo u potpunosti se ne slažem, a 5 u potpunosti se slažem. Tvrdnje i broj ispitanika koji su odabirali važnost tvrdnji vidljivo je u sljedećoj tablici.

Tablica 1. Prikaz tvrdnji vezanih uz izbor slikovnica za djecu predškolske dobi sa postotkom odabira

Tvrdnje	1	2	3	4	5
Odabirem slikovnice prema preporuci	22.41%	16.67%	35.35%	19.25%	6.32%
Važno mi je da dijete čita knjige domaćih autora	32.17%	17.10%	35.07%	8.99%	6.67%
Više volim kupovati slikovnice sa multimedijom (npr. zvuk)	32.05%	25.42%	28.60%	8.35%	5.75%
Preferiram kupovinu slikovnica sa dodacima (npr. pop up, mekani materijali, puzzle i sl.)	16.47%	23.12%	32.65%	17.91%	10.11%
Važno mi je da slikovnica ima privlačan naslov	13.54%	23.35%	34.29%	21.33%	7.2%
Važno mi je da slikovnica ima što manje teksta	36.6%	29.11%	23.34%	9.22%	2.02%
Ilustracije su najbitniji element pri odabiru slikovnice	8.07%	17.58%	36.88%	24.49%	12.96%
Važno mi je da slikovnica ima puno boja	6.05%	12.1%	30.54%	31.12%	19.88%
Prilikom odabira slikovnica preferiram slikovnice izrađene u različitim oblicima (npr. traktor, mobitel, automobil i sl.)	23.05%	23.34%	29.68%	13.83%	10.08%
Kod ilustracija mi je važno da imaju što više detalja kako bi dijete moglo pratiti priču	4.32%	9.22%	27.95%	31.98%	26.51%
Važno mi je da je slikovnica ekranizirana (npr. Cookie monster, slikovnice temeljene na Disneyjevim likovima i sl.)	39.19%	22.47%	26.22%	6.91%	4.89%
Isključivo biram slikovnice koje nose pouku	5.47%	11.52%	32.56%	27.37%	23.05%
Važno mi je da je naslovnica slikovnice privlačna	8.93%	15.56%	35.73%	26.51%	13.25%

Kao što je vidljivo iz navedene tablice, na prvu izjavu najviše ispitanika odgovorilo je kako se niti slaže niti ne slaže s izjavom da se slikovnice odabiru prema preporuci što dovodi do

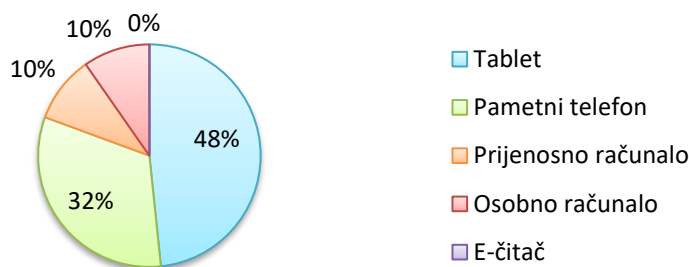
zaključka da je preporuka pri odabiru slikovnice uvijek dobrodošla, no nije i odlučujući faktor pri odabiru. Nadalje, ispitanicima autor te multimedija ne igraju veliku ulogu u odlučivanju o odabiru slikovnice za svoje dijete. Najvažnija pri izboru slikovnica, ispitanicima jest ilustracija koja bi trebala imati što više boja i detalja kako bi dijete moglo što bolje pratiti priču. Također, bitan element je i pouka koju priča nosi te privlačnost naslovnice. Osoba koju su ispitanici naveli kao onu čije preporuke najčešće dobivaju i slijede prilikom odabira slikovnica jesu: prijatelji, dijete, mama, knjižničar, baka, djed, sestra, drugi roditelji, druge mame, internet, logoped, sama istražujem, sestrična, rodbina, poznanici, blogerice, facebook profil Mali čitači, prodavač, ujna, ne slušam preporuke, isključivo suprug i ja, vrtić, šogorica, tete u vrtiću, kumovi, nitko, suprug, pedagog, dijete, odgojitelji, po svojoj intuiciji, televizija, radni kolege, od navedenih osoba, najčešće odabrana osoba za preporuku jest knjižničar, zatim slijede prijatelji odgovori nitko i vlastita intuicija.

U sljedećem su pitanju roditelji zamoljeni da navedu, ukoliko preferiraju kupovinu ekraniziranih slikovnica, koji je omiljeni lik čije slikovnice njihovo dijete voli čitati, a odgovori su bili sljedeći: Pepeljuga, Mowgli, Princeza Nela, Piko, Cars, Peppa Pig, Munjeviti Jurić, većina iz crtića, zmajevi i dinosauri, Zmajić Kokos, Winnie Pooh, Mickey Mouse, Snjeguljica, Mala sirena, Snježno kraljevstvo, Petar Pan, Zvončica, Dora, Paw Patrol Sky, sve od Disney-ja, Fifi i cvjetno društvo, Mia i ja, Super Wings, Crvenkapica, princeze svih vrsta, Tri prašćića, Zlatokosa, Doktorica Pliško, Trnoružica, Bambi, Pčelica Maja, Matovilka, Jan i pirati, Traktor tom, Bumba, Planes, Piko, Moj mali Pony, Minnie, Disney princeze, Mačak Mede, Kralj lavova, PJ Masks, Gekko, aktualni crtići, Tom i Jerry, Maša i medo. Tri odgovora koje su roditelji najčešće spominjali su: Mickey i Minnie Mouse (4.89%), Snježno kraljevstvo (4.89%) te Munjeviti Jurić (2.30%). Također, najviše se roditelja složilo da preferiraju Disney likove uključujući crtiće poput spomenutog Mickey Mouse-a, ali i sve Disney princeze.

Sljedeća dva pitanja odnose se na samo područje nakladništva. Prvo se ispitanike tražilo da se izjasne o tome obraćaju li pažnju na to od kojeg nakladnika najčešće kupuju slikovnice na što je 5.17% roditelja odgovorilo DA, a 94.25% je odgovorilo sa NE. Ispitanici koji su potvrdno odgovorili na prethodno pitanje su zamoljeni da odgovore koji je to nakladnik čije slikovnice najčešće kupuju. Odgovori su: Naša djeca (22.2%), Meandar Media (5.56%), Ibis grafika (5.56%), Planet ZOE (5.56%), Profil (16.67%), Egmont (27.78%), Evenio (11.11%), Planetopija (5.56%), Školska knjiga (22.2%), Lusio (5.56%), Kašmir promet (5.56%), Forum (11.11%), Harfa (5.56%), Verbum (5.56%), Proventus (5.56%), Mozaik knjiga (5.56%). Kao što se može vidjeti iz prethodnih odgovora, nakladničke kuće čije slikovnice roditelji

preferiraju čitati svojoj djeci su Egmont te Naša djeca i Školska knjiga. Na pitanje smatraju li da se na tržištu nalazi zadovoljavajući broj slikovnica za djecu 75.2% ispitanika odgovorilo je DA, nalazi se i 24.8% roditelja NE, ne nalazi se. Budući da su se na tržištu pojavile i e-slikovnice, zanimalo nas je što roditelji misle o njima te čitaju li ih svojoj djeci, na to pitanje 90.8% ispitanika odgovorilo je DA, čitam, a 9.2% ispitanika je pak reklo NE, da ne čita. Ispitanici koji su na prethodno pitanje odgovorili sa DA, zamoljeni su da odrede na kojem mediju najčešće čitaju e-slikovnice, a odgovori su vidljivi u sljedećem grafu.

Uređaji korišteni za čitanje e-slikovnica

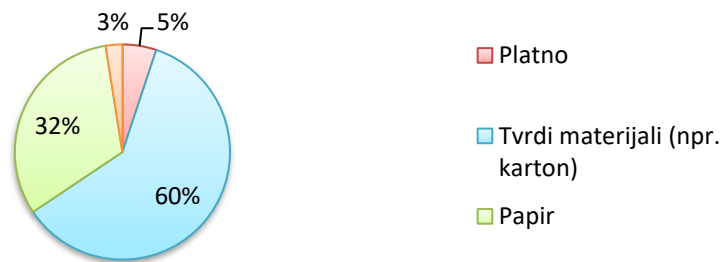
Graf 8. Prikaz uređaja s kojih roditelji najčešće čitaju e-slikovnice

Kao što je vidljivo iz prethodnog grafa, ispitanici se najčešće odlučuju za tablet i pametni telefon za čitanje e-slikovnica svojoj djeci predškolske dobi. Sljedeće pitanje odnosilo se na to preferiraju li ispitanici elektroničke ili tiskane slikovnice za djecu, na što je 100% njih odgovorilo kako preferira tiskane slikovnice, a 0% njih, odnosno niti jedan, da preferira elektroničke slikovnice.

Kod sljedećeg pitanja tražilo se mišljenje ispitanika o tome smatraju li da se slikovnice za djecu predškolske dobi pravi od odgovarajućih materijala na što je 90.6% ispitanika odgovorilo DA, pravi se, a 9.4% NE, ne pravi se. Ispitanici koji su na prethodno pitanje odgovorili sa NE zamoljeni su da obrazlože svoj odgovor, a obrazloženja su bila sljedeća: smatram da bi mogle biti od recikliranog papira, za malu djecu pretvrđ uvez, slikovnice s mekim se brzo „raskupusaju“, neprimjerena debljina papira za mlađu dob, bolje bi bile deblje kartonske koje dijete neće lako potrgati, tanki listovi se često pri običnom listanju poderu, prebrzo se pokida, brzo se pokidaju stranice, pretanak papir za mlađu djecu, miris, često nekvalitetan papir, previše je toksičnih materijala što je opasno za malu djecu koja sve stavljaju u usta, ne smiju puštati boju i trebaju biti izdržljive na slinu, pretvrde, papir mala

djeca lako poderu i mogu se porezati na njega, plastika, s vremenom se potrgaju, lako su lomljive, previše plastike i premalo kreativnosti u izradi samih, taktilna osjetila kao i auditivna bi se mogla malo više uzeti u obzir pri izradi istih, 3D rad je posebno zanimljiv za djecu. U sljedećem su pitanju ispitanici trebali navesti od kojeg materijala preferiraju kupovinu slikovnica za djecu predškolske dobi, a odgovori se nalaze u sljedećem grafu.

Vrsta preferiranog materijala za slikovnice

Graf 9. Prikaz preferiranog materijala za slikovnice namijenjene djeci predškolske dobi

Kao što je vidljivo, najveći broj ispitanika preferira tvrde materijale (npr. karton) za izradu slikovnica za djecu predškolske dobi. Također se tražilo od roditelja da obrazlože svoje odgovore. Roditelji koji su izabrali platno kao materijal koji preferiraju pri kupovini slikovnica su naveli sljedeća obrazloženja: super, ali većinom preskupo, prirodni materijal, zato što slikovnice često stavlja u usta pa platnene mogu oprati, najbolje, zbog toga što se ne može strgati ne može se ozlijediti, sigurnija sam da se neće oštetiti, imam još bebe pa sve grizu, najmekaniji je, manje šanse da se podere, manje se kida. Roditelji koji su izabrali tvrde materijale svoj su izbor prokomentirali na sljedeći način: jer je izdržljiv, ne može se pokidati, izgristi, dugotrajniji je, prikladnije je za djecu, manje se ošteti, djetetu je lakše koristiti, zbog postojanosti, kvalitetan, otpornost na habanje, odličan omjer cijene i kvalitete, teže se pokida i zgužva, lakše je djetetu za držati u rukicama, sigurniji, praktičniji, najbolje, prirodan i otporan, zgodan za koristiti, meni se najviše sviđa, lakše lista dok čitamo, pristupačnije teme, otporan je na mehanička oštećenja, duže će trajati pa će sljedeće generacije naslijediti, čvrstoća. Roditelji koji preferiraju papir svoj su izbor obrazložili ovako: dijete uskoro kreće u školu i naravno da po meni papir treba biti papir, zbog očuvanosti, da se nauči čuvati knjige, smatram da su dovoljno svjesni da u toj dobi znaju očuvati papir, jer se može reciklirati, pre mekano, klasični materijal za slikovnice, da ima više teksta, ja sam tradicionalist u duši, old

school, smatram da djeca u toj dobi više čitaju pa im na papir stane više sadržaja i slikovnica može sadržavati više stranica, mekaniji je, volim miris papira, pristupačnije cijene, biorazgradiv, ugodan pod rukom i praktičan. Roditeji koji su izabrali plastiku kao omiljeni materijal svoj su izbor prokomentirali na sljedeći način: često je listamo prljavih ruku ili dok jedemo, pa nam je bitno da se može vratiti u prvobitno stanje, zbog izbjegavanja štete, zagađuje okoliš, samo za bebe, bolje, čisto praktično, ako već kupim nešto, da dulje traje, teže se uništi, manje šanse da se podere, trajnost, manje se kida.

Sljedeći dio istraživanja bilo je provođenje intervjua s knjižarima te knjižničarima o tome što oni smatraju koje se slikovnice najčešće prodaju/posuđuju te smatraju li da je prodaja/posudba slikovnica za djecu predškolske dobi u porastu ili padu u prethodnih nekoliko godina koje se održalo u svibnju 2019. godine, a ispitanici su voditelji knjižare Nova u Osijeku i Školske knjige u Vinkovcima te voditeljice odjela za djecu i mlade Gradske i sveučilišne knjižnice u Osijeku te Gradske knjižnice i čitaonice u Vinkovcima. Svakom od navedenih, postavljana su jednaka pitanja na koja su davali odgovore vezane uz ustanovu u kojoj rade. U knjižari Nova iz Osijeka ispitana je voditeljica nabave Ivana Jerković. Kriteriji koje smatra vrlo važnima prilikom narudžbe slikovnica jesu prodaja prethodnih slikovnica istog autora, kvaliteta slikovnice (dizajn korica, crtež, vrsna naracija), aktualnost teme slikovnice. Na pitanje: Slikovnice kojeg autora (ili nakladnika) najčešće naručujete za knjižaru te ako preferirate jednog ili dva autora (ili nakladnika), molim obrazložite zašto? Odgovor je glasio: „Pa s obzirom da u Hrvatskoj ima samo nekoliko nakladnika koji se isključivo bave dječjom literaturom oni su uvijek nama, u stvari, prioritet prilikom narudžbe. Mora se znati da je uvijek tu Mozaik knjiga koja ima izvrsnu biblioteku i od koje se definitivno naručuje najviše, no imate samoizdavače koji su samo, znači, profilirani na taj dio koji je dječja literatura. To je nešto poput Evenia, Begena, koji možda nisu toliko poznati i nisu toliko razvikani u Hrvatskoj, ali nama knjižarima je to poznati dio. Znači uvijek naručujete slikovnice izdavača koji se isključivo bave s tim dijelom dječjih slikovnica jer su one najprodavanije. Točnije Kašmir promet, Sipar, koji su isto tako, ako malo pratite taj dio, onda vidite da su u stvari oni dobitnici većine nagrada za dječju slikovnicu i ilustraciju ili bilo što drugo. Što se tiče autora, nemate ih. Praktički to su prijevodi, u većim dijelovima i većinom, tu su više ilustratori koji su kod nas možda poznatiji i koje onda uzima određena izdavačka kuća za koju ilustriraju slikovnice i koje su onda definitivno na tržištu prodavane. Dječja slikovnica je roba koja uvijek ide jer uvijek ćete kupiti nešto za dijete. Tako da možete naručiti praktički bilo što i uvijek ćete naći kupca za slikovnicu.“

Na pitanje preferira li naručivanje ekraniziranih slikovnica, odgovor je bio ne iz razloga što „su to sve brendirane marke koje u pravilu ne mogu doći do privatnih knjižara.“ Također, rečeno je kako preferiraju slikovnice popraćene drugim sadržajima kao što su igračke, igrice i sl.

Sljedeće pitanje odnosilo se na narudžbu prema tematici koju tematiku preferiraju koja tematika se najviše kupuje te kako gledaju na slikovnice angažirane tematike (npr. migracije, rodni stereotipi i sl.), a odgovor glasi: „prvenstveno ne, s obzirom na to da slikovnice odabirem prema narudžbi ono što je novo, pa onda mi tematika toliko nije bitna u tom dijelu. Ali što se tiče te tematike možda nešto bih, kada samostalno naručujem, kada mi treba nešto za knjižaru da bih ju popunila, onda je to definitivno edukativna slikovnica. Znači sada u Hrvatskoj postoji jako puno slikovnica koje se temelje na osjećajima, potrebama, higijeni, prometu i ostalim stvarima i uvijek težimo nekako da slikovnica osim svog sadržaja nudi i edukativnu nekakvu pouku koju djetetu možete prenijeti. Ja definitivno podržavam slikovnice angažirane tematike, i što se mene tiče, to je u mojoj narudžbi uvijek, no nažalost, još uvijek u našem okruženju ne nailazimo toliko na kupce koji bi to htjeli. Iskreno, imam samo jednu gospođu koja će rado to kupiti.“

Na pitanje birate li slikovnice prema dizajnu i što je kod dizajna najvažnije, dobiven je sljedeći odgovor: „pa da, važno mi je da je slikovnica tvrdo ukoričena, da je ilustrator poprilično kvalitetan i uvijek birate prema tome da je slikovnica privlačna djeci. Znači dizajn je bitan, od boje do fotografije, slike ili bilo čega drugoga.“ Nadalje, došlo se do saznanja i kako se smatra da je tehnika crtanja slikovnica bitan element pri odlučivanju o naručivanju slikovnice. Na pitanje traže li roditelji preporuku za slikovnice ili ih češće odabiru sami i tko prema Vašem iskustvu bira slikovnice za kupnju, odgovor glasi: „Traže preporuke, vrlo često. Roditelji više nego djeca odlučuju o kupovini, djeca su tu samo da izaberu nešto od toga što su roditelji već izabrali unaprijed.“ Također došlo se i do saznanja kako će roditelji odbiti predloženu slikovnicu zbog neprivlačnog naslova ili će reći kako se to djetetu neće svidjeti, također će odbiti slikovnicu ukoliko im se ne sviđaju ilustracije, a što se tematike tiče, prolistat će knjigu i nakon toga odlučiti bi li se to svidjelo njihovom djetetu ili ne. Odgovor za najprodavanije slikovnice za prethodnu godinu glasi: „Mislim što je najzanimljivije, jedne te iste slikovnice budu najprodavanije tijekom niza godina, to su vam praktički one kulturne slikovnice: Ježeva kućica, Grga Čvarak, Kako živi Antuntun, Maca Papučarica. To je nešto s čime smo se i mi susretali i onda imate nešto od tih novijih slikovnica, ali to je definitivno jedan do dva kupca koji će tražiti. Nešto što je uvijek aktualno su ti naslovi koje su i njihovi roditelji čitali Pepeljuga, Trnoružica, sve te bajke ulaze u taj dio. To se uvijek prije kupuje,

nego što će si izabrati sad nekakav novi hit koji je došao.“ Prema iskustvu knjižare Nova, slikovnice za dar se vrlo često kupuju.

Sljedeći intervju proveden je u Vinkovcima u knjižari Školska knjiga s voditeljem poslovnice Krunoslavom Pinjuhom. Kriteriji koje je naveo kao vrlo važne prilikom narudžbe slikovnica naveo je jednostavnost narudžbe i dostave, kvalitetu slikovnica (dizajn korica, crtež, vrsna naracija), aktualnost teme slikovnice, cijena slikovnice, prikladnost slikovnice za konkretno tržište te uvjeti prodaje (popusti, cijena dostave, mogućnost povrata i sl.). Na pitanje slikovnice kojeg autora (ili nakladnika) najčešće naručujete za knjižaru i ako preferirate jednog ili dva autora (ili nakladnika), molim obrazložite zašto? Dobiven je sljedeći odgovor: „pa nemamo sad da mi preferiramo jednog autora ili dva iz razloga što sve zavisi od kupca što on želi, znači mi ne možemo se bazirati na jednom autoru ili dva, toga nema kod nas. Općenito vam govorim, ne samo sad tu, nego vjerujem u svim prodajnim mjestima da se nitko neće preferirati za jednog autora.“ Također, rečeno je kako preferiraju naručivanje ekraniziranih slikovnica te slikovnica popraćenih drugim sadržajima (igrice, igračke i sl.). Na pitanje o odabiru slikovnica prema tematici odgovor je bio kratak, a on je glasio da sve ovisi o kupcima te je rečeno kako kupci ŠK u Vinkovcima jako rijetku kupuju slikovnice angažirane tematike (npr. migracije, rodni stereotipi i sl.). Nadalje, rečeno je kako se slikovnice ne biraju prema dizajnu nego prema sadržaju, a zatim sa sadržajem dolazi i dizajn. Kao i u knjižari Nova i u Školskoj knjizi se smatra kako je tehnika crtanja slikovnica pri odlučivanju o naručivanju slikovnice bitan element. Na pitanje traže li roditelji preporuku za slikovnice ili ih češće odabiru sami te tko, prema Vašem iskustvu, bira slikovnice za kupnju? Odgovor glasi: „pa sve zavisi o roditeljima kol'ko se zanimaju za svoju djecu. A iskreno je, to je tako, to vam je ono... Roditelji više biraju o kupovini slikovnice.“ Također, sugovornik je rekao kako će roditelj odbiti predloženu slikovnicu zbog nedovoljno privlačnog naslova, ilustracija koje im se ne sviđaju te tematike koja im se ne sviđa. Najprodavanija slikovnica u prethodnoj godini (2018.) je bila Orašar, a slikovnice za dar se kupuju i u Školskoj knjizi.

Sljedeći intervju proveden je s gospođom Sonjom Šimić, voditeljicom dječjeg odjela u Gradskoj knjižnici i čitaonici Vinkovci. Kriteriji koji su navedeni kao vrlo važni prilikom narudžbe slikovnica jesu: posudba prethodnih slikovnica istog autora, jednostavnost narudžbe i dostave, kvaliteta slikovnice (dizajn korica, crtež, vrsna naracija), aktualnost teme slikovnice te prikladnost slikovnice za konkretno tržište. Na pitanje slikovnice kojeg autora (ili nakladnika) najčešće naručujete za knjižnicu te ukoliko preferirate jednog ili dva autora (ili nakladnika), molim obrazložite zašto? Dobiven je sljedeći odgovor: „Ne, ne preferira se. Naravno da slikovnice traženih autora su uvijek zastupljene i da ako je autor dosta zastupljen i

izdana je nova slikovnica, naravno da ćemo takvu slikovnicu uzeti. Ali, mi neprestano uzimamo nove slikovnice, ne pravimo nikakve cenzure i želimo što veći izbor slikovnica priuštiti našim korisnicima. Različiti autori, različiti nakladnici apsolutno. Što se tiče ekraniziranih slikovnica, rečeno je kako se ne preferira njihovo naručivanje. Slikovnice popraćene drugim sadržajima (igračke, igrice i sl.) su dobrodošle, ali to nikako nije kriterij zbog kojega će se uzeti slikovnica.“ Na pitanja odabirete li slikovnice za narudžbu prema tematici te ako da, koju tematiku vi osobno preferirate? te Koja se tematika najviše posuđuje i kako Vi osobno gledate na slikovnice angažirane tematike (npr. migracije, rodni stereotipi i sl)? Odgovor glasi: „ne znam, već sam rekla da mi ne radimo nikakvu cenzuru, što širi spektar tema, to bolje. I evo, generalno gledano, mislim da je ponuda slikovnica dobra i da u našoj knjižnici, da ako ćemo o konkretnom slučaju govoriti, je nabava dosta dobra. Ministarstvo nas dobro podupire sredstvima i sredstvima knjižnice, mislim da je spektar raznolik i da zadovoljava različite potrebe djece, i isto tako i interese roditelja, a tematika je apsolutno raznolika, od edukativnih, problemskih, ne znam zabavnih, sva područja koja su, jel, bitna za rast i razvoj djeteta, ali ovaj koja i zadovoljavaju njihove različite interese.“ Birate li slikovnice prema dizajnu te što Vam je kod dizajna najvažnije? Odgovor je: „Svakako da dizajn pridonosi odabiru, ali nije isključivo dizajn presudan da bi se slikovnica izabrala, ali je to vrlo važan segment u ponudi slikovnica. Dobra ilustracija, lijep dizajn je sigurno jedan da tako kažem dobar razlog zbog kojeg će roditelj ili dijete posegnuti za slikovnicom.“ Na pitanje smatrate li tehniku crtanja slikovnica bitnim elementom pri odlučivanju koje slikovnice naručiti? Odgovor glasi: „pa ilustracije su jako, jako važne, jako bitne jer dobra ilustracija prati i dob djeteta. Zna se kakva ilustracija treba biti za mlađe dijete, kakva ilustracija treba biti za starije. Ilustracija je jako bitna, da li dobro prati tekst u slikovnici za dob djeteta kojem je namijenjena, tako da se posvećuje pažnja ilustracijama. Također rečeno je kako roditelji traže preporuke, osim preporuke u izravnom kontaktu s roditeljima i djetetom tu su i pisane preporuke koje se mogu naći u našoj knjižnici to je ponuda malih zbirki slikovnica za najmlađe, slikovnica za starije, slikovnica za djecu također u suradnji s vrtićima biraju odgajatelji. Te je rečeno kako roditelji biraju, i naravno i djeca sama. Apsolutno se treba preporučiti slikovnicu odraslima, ali i dijete. Ta preporuka mora ići u smjeru toga da se dijete navede i samostalno bira slikovnicu.“ Također, primjećeno je da će roditelj odbiti predloženu slikovnicu zbog nedovoljno privlačnog naslova, ilustracija koje im se ne sviđaju te zbog tematike koja im se ne sviđa. Na pitanje o najposuđivanijim slikovnicama u prethodnoj kalendarskoj godini rečeno je da su to „recimo slikovnice Julije Donaldson, zatim slikovnice nakladničke kuće Planet Zoe. U našoj knjižničarskoj struci postoji jedna Komisija za

knjižnične usluge za djecu i mlade i svake godine ta komisija radi Listu preporučenih, preporuka za djecu. I, evo, svi smo se u toj komisiji složili da je vrlo nezahvalno i nezgodno napraviti listu od, ne znam, jednog ili dva nakladnika ili od tri do četiri autora. Zaista danas možemo biti sretni da je ponuda slikovnica velika i da je tu masa dobrih slikovnica za sve uzraste. I evo, ja najrađe ne bih istaknula niti jednog autora, niti jedan naslov, čini mi se nepravednim spram, ovaj, onih drugih. Ali evo, ako bih morala navesti, orijentaciono, nekoliko naslova tu imamo npr. Sully u avanturi, Mrljek i Prljek Jelene Pervan. Lista koju vam pokazujem, ne gleda se broj glasova koja svaka slikovnica ima nego po ponudi, jer su sve ove slikovnice neovisno o broju glasova to su sve dobre i kvalitetne slikovnice, i to su nagrađivane slikovnice. To su ujedno i slikovnice koje su izdane u 2018. godini.“ Sljedeće pitanje jest ima li recimo nekakva slikovnica koja se recimo godinama jednako posuđuje, da je popularna još uvijek, recimo, izdana je 2000. godine i popularna je svih ovih godina od kada je izdana? na ovo pitanje odgovor je: „pa ima takvih slikovnica. Recimo Petra je jedna od takvih slikovnica koja se često posuđuje, to su medvjedići, Miffi je isto posuđivana slikovnica, naravno, klasične bajke, to su slikovnice koje se uvijek posuđuju. Dodala bih još da ova kampanja „Čitaj mi“ je doprinijela većoj osviještenosti društva u cjelini za poticanjem čitanja od najranije dobi, svakako doprinosi tome da se slikovnice više posuđuju, a isto tako, knjižnice su, naša, ali i mnoge druge, su uspostavile dobru suradnju kako s roditeljima tako i s ustanovama unutar zajednice, školama, vrtićima i udrugama svi zajedno zapravo stvaramo jednu poticajnu atmosferu za posudbu slikovnica i to se dakako i primjeti na samom ishodu koliko je slikovnica kroz godinu posuđeno pa i širi spektar izbora.“

Sljedeći intervju proveo se u Gradskoj i sveučilišnoj knjižnici u Osijeku sa voditeljicom dječjeg odjela gospođom Suzanom Biglbauer. Kriteriji koje smatra vrlo važnima prilikom narudžbe slikovnica jesu posudba prethodnih slikovnica istog autora, jednostavnost narudžbe i dostave, kvaliteta slikovnice (dizajn korica, crtež, vrsna naracija), cijena slikovnice, prikladnost slikovnice za konkretno tržište. Na pitanje slikovnice kojeg autora (ili nakladnika) najčešće naručujete za knjižnicu te ukoliko preferirate jednog ili dva autora (ili nakladnika), molim obrazložite zašto? Odgovor glasi: „Ne, ne mogu obrazložiti jer mi nemamo takove favorizirane, znači, mi inače kao knjižnica i nabavljamo građu kupovinom, obaveznim primjerkom, darovima znači različiti su načini na koje dolazimo do građe. Tako da ustvari sve što stoji na tržištu mi dobijemo. Znači što se favoriziranja tiče to je sad jako subjektivno znači favoriziranje mi imamo svi svoje favorite, ali nam to ne daje za pravo kada u profesionalnom svijetu živimo i radimo znači apsolutno svi domaći i strani autori s tim da naravno imamo recimo jedan divan program informativni utorak koji je informacijski sastanak svakog utorka

prvog u mjesecu koji ide već desetljećima i mi informatori s dječjeg odjela priredimo sve nove naslove koje smo dobili prethodnog mjeseca u knjižnicu. Prikažemo ih sa osvrtom, upravo ovim za koji pitate i tu zapravo nastaje jedna ja bih rekla preporuka. I mislimo da ono što mi preporučimo iza toga stojima, a sve drugo je dostupno jednostavno jer postoji u knjižnici. Znači nema favoriziranja osim što naravno mi kada radimo aktivnosti i kada imamo kao i svaki čitatelj koji, svi mi koji volimo čitati subjektivno imamo svoje favorite. Na pitanje preferira li se naručivanje ekraniziranih slikovnica, dobiven je sljedeći odgovor: Znači gledamo da multimedija na neki način bude dostupna u onoj mjeri kvalitete ajmo reći i prostorne mogućnosti koja nam je, tako da prema nekakvom planskom dogovoru nabave ide se na to da uzimamo znači animirani film ili multimediju prema nekakvim klasicima dječje književnosti. To nam je nekakav kriterij. Znači ne vodimo se marketinški isključivo tako da kad god koji novi crtić ili nešto dođe, znači to ostavljamo knjižarama i recimo nekakvom trgovačkom svijetu“. Na pitanje preferirate li slikovnice popraćene drugim sadržajima (igračke, igrice i sl.)? Rečeno je: „svakako što više didaktičkih materijala i sklopova je poželjno što su djeca mlađa i interesantnije je tako da se trudimo i to obuhvatiti“. O nabavi prema tematici slikovnice rečeno je: „Neovisno o temi nabavljamo slikovnice, što se tiče interesa obuhvaćamo znači sve teme od života djeteta, znači spoznajne nekakve do emocionalnih do problemskih slikovnica estetiziranih spomenut ću opet te art slikovnice koje nemaju granica koje su jedna metafora koja je često nemaju ni teksta nego su prekrasne ilustracije znači naglašavamo važnost autorskih slikovnica, to bih istaknula. Autorska slikovnica je posebna vrsta slikovnice. Tu je autor teksta i ilustracije jedna osoba i smatra se da je zbog toga vrijedija kao takva i to izdavači prepoznaju i onda recimo tu se svakako treba uvrstiti nagrađivane slikovnice isticati, a to radimo i putem izložbi, putem recimo pozivanja, organizacije susreta, sa ilustratorima piscima, na taj način se skreće pozornost možda na ono što je vrijednije. Mislim da je to možda važnije to skretanje pozornosti na što je vrijednije nego na to što se sve nabavlja. Na pitanje koja se tematika najviše posuđuje te kako Vi osobno gledate na slikovnice angažirane tematike (npr. migracije, rodni stereotipi i sl) i traže li Vaši korisnici slikovnice takve tematike, odgovor glasi: „ja svakako sam za da cenzura ne smije postojati i da mora jedna knjižnica upravo prema svojim načelima, misijama i svim mogućim standardima prema Zakonu o knjižničarstvu imati apsolutno za svakoga korisnika ono što će tražiti. Opet polazimo od toga da smo mi različiti ljudi sa različitim kriterijima i vrijednostima, a knjižnica je demokratsko mjesto koje mora imati sve.“ Dizajn se smatra vrlo važnim elementom slikovnice kao i tehnika crtanja. Što se tiče o odlučivanju odabira slikovnica u knjižnici, navedeno je: „u početku to uglavnom budu roditelji, no kako njih

odgajamo na neki način mi knjižničari, tako ovaj ih upućujemo da dijete bude to koje će barem jednu slikovnicu izabrati, i ovisi naravno i o dobi obrazovanju afinitetu roditelja stilovima odgoja, kako će se ponašati mislim mi moramo to poštivati kao knjižničari, ali u svakom slučaju imamo jako puno zahtjeva kada se traži naša pomoć i preporuka i to je zapravo baš i dobro da je tako jer nas se prepoznaje kao dovoljno kompetentne da smo mi ti koji i vladamo na kraju krajeva sadržajima koji su ovdje zastupljeni, a i da i poznajemo dovoljno dječju psihologiju i razvoj da znamo recimo preporučiti.“ Primijećeno je kako će roditelji odbiti slikovnicu zbog nedovoljno privlačnog naslova te ilustracija koje im se ne sviđaju. Posljednje postavljeno pitanje glasi možete li navesti koje su slikovnice bile najposuđivanije u prethodnoj kalendarskoj godini?, a odgovor je: „u prethodnoj, znači možemo govoriti o cijelim serijalima slikovnica, ali pa mogla bih vam cijeli popis otprilike dati, ali evo što imamo, imamo Miš lavljeg srca, recimo to je jedna divna slikovnica ovaj prošle godina ovaj baš za 2018., Malac komarac na primjer, zatim Čarobni panjak i ptica čupalica, zatim imamo priče Najsporiji raj na svijetu, imamo što je čitano, čitane su Val pa znači mogla bih vam sad što stranih što domaćih, zapravo je jako dobra produkcija slikovnica rekla bih i postoji niz obrazovanih na primjer slikovnica koje su isto o vrlinama tako imamo ne znam Konj i izdržljivost, Vjeverica i optimizam, znači nekakve pozitivne vrijednosti koje se njeguju kao takve to je sve sad relativno nove slikovnice koje su kao takve. Sad je ovak, možda bih mogla još pogledati po fondu pa vam reći još nekoliko naslova.“ Iz odgovora dobivenih prethodnim intervjuima vidljivo je da su se odgovori većinom podudarali kod svih ustanova. Prvenstveno je važno da čitatelj bude zadovoljan onim što mu je ponuđeno u datom trenutku te da se na neki način uspiju zadovoljiti preferencije i roditelja i djeteta ukoliko je to moguće.

Zaključak

U današnje vrijeme slikovnica kao medij ima jako veliku ulogu u savladavanju prvih tekstova, pismenosti, razvijanja kreativnosti i mašte kod djece te čitanju. Budući da je ona prva knjiga s kojom se dijete susreće, važno je osigurati da ona bude prilagođena čitatelju te da ilustracije budu dovoljno privlačne da zadrže i održe dječju pažnju prilikom čitanja. Tome u prilog, nakon provedenog istraživanja donijet je zaključak da zapravo postoje određeni kriteriji prema kojima roditelji odabiru slikovnice za svoju djecu, a oni su, prema odgovoru najviše roditelja, poučnost i ilustracije. Bitno je da slikovnica koju roditelji kupuju svojoj djeci bude s privlačnom naslovnicom te vedrim bojama i detaljnim ilustracijama koje će omogućiti djeci da što lakše prate priču od što manje dobi te da nosi pouku uz koju će dijete nešto naučiti nakon što se slikovnica pročita. Važnost kriterija pri odabiru slikovnica, objašnjena je u članku M. Bratonja pod nazivom Kako prepoznati kvalitetnu slikovnicu?, koji govori kako su najvažniji kriteriji pri određivanju kvalitetne slikovnice sljedeći: dob, ilustracija, tekst i tehnička izvedba.⁴⁵ Što se tiče autora, ispitanici su se izjasnili da im to nije toliko bitno je li on domaći ili strani, koliko je bitno ono što se čita. Najbitnija činjenica nakon obavljenog istraživanja jest ta da roditelji zapravo žele i, dapače, čitaju svojoj djeci od što ranije dobi i što češće. Ovo je izrazito bitno iz razloga što se na taj način djetetu razvijaju kognitivne i jezične sposobnosti od malena. Postoji strah o izumiranju tiskane knjige kao takve, no što se tiče slikovnica u Hrvatskoj, one su još uvijek sigurne jer roditelji će još uvijek radije odabirati slikovnice u tiskanom radije nego u elektroničkom obliku. Kao što su to ispitanici ovdje potvrdili, tu činjenicu potvrđuje i istraživanje također provedeno u 2019. godini, a objavljeno u ožujku u časopisu Pediatrics. Zaključak navedenog istraživanja je također da je čitanje s papira bolje nego čitanje s ekrana. Objašnjenje zašto tiskane knjige djeluju na djecu bolje nego e-knjige je dala dr. Munzer, voditeljica istraživanja, koja smatra da se odgovor „nalazi u distrakcijama ugrađenima u e-knjige, poput gumba za pritiskanje i ugrađenih zvukova i objašnjenja koje bi inače sami roditelji pružili.“⁴⁶ Može se reći kako slušanje unaprijed snimljenog, nepoznatog glasa, djeci nikada neće moći oživjeti priču kao što to roditelji učine. Iako ispitanici ne mare za autore i nakladnike, ukoliko nakladnik izabere autora koji ima priče s poukom i ukoliko su njegove slikovnice oku ugodne, veselih i vedrih boja te lijepih ilustracija, te napravljene od materijala prilagođenog dječjoj dobi, roditelji će ih kupiti svome

⁴⁵ Bratonja, M. Kako prepoznati kvalitetnu slikovnicu? URL: <https://www.dinamikom.eu/blog/odgoj-obrazovanje-i-razvoj/495-kako-prepoznati-kvalitetnu-slikovnicu.html> (2020-08-10)

⁴⁶ Djecu više privlače tiskane knjige nego tableti: istraživanje. URL: <https://www.harfa.hr/djecu-vise-privlace-tiskane-knjige-nego-tableti-istrazivanje/> (2020-08-10)

djetetu. Također, ukoliko postoji nekakav ekranizirani lik kojeg njihovo dijete voli, a postoji slikovnica o njemu, roditelji će ju kupiti. Intervjuirani knjižari i knjižničari su se izjasnili kako su roditelji ti koji najčešće donose sud o tome što će se kupiti, a oni se trude opskrbiti svoje knjižare/knjižnice kvalitetnim i raznolikim slikovnicama koje bi mogle odgovarati svakom uzrastu i svakoj potrebi djeteta u odrastanju. Iako su roditelji ti koji najčešće sami odlučuju o izboru slikovnice za kupovinu, važno je pustiti i dijete da ponekad samo odluči jer će se time ono osjećati uvaženo i važno. Zaključno, hipoteza ovoga rada, da je kriterij odabira slikovnica atraktivnost, odnosno privlačne ilustracije, prilagođena količina teksta te privlačan kolorit pokazala se istinitom, uz to je, kao važan faktor, navedeno da priča mora imati i pouku.

Popis korištenih izvora i literature

1. Anketni upitnik – Diplomski rad. URL:
https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfmRb5TfLeImlsTRF15Ue7zRcJyXIrgfYwdoOjI8YVpyPZUpQ/viewform?usp=pp_url (2020-07-25)
2. Bosman, J. Picture books no longer a staple for children. //New York Times, 7(2010). URL: <https://www.nytimes.com/2010/10/08/us/08picture.html> (2020-07-23)
3. Bratonja, M. Kako prepoznati kvalitetnu slikovnicu? URL:
<https://www.dinamikom.eu/blog/odgoj-obrazovanje-i-razvoj/495-kako-prepoznati-kvalitetnu-slikovnicu.html> (2020-08-10)
4. Cianciolo, Patricija J. Picture Books for Children. 4th Edition. Chicago and London: American Library Association, 1997.
5. Crnković, M.; Težak, D. Povijest hrvatske dječje književnosti od početaka do 1955. godine. Zagreb: Znanje, 2002.
6. Čitaj mi! Čitajte naglas djeci od rođenja. URL: <http://www.citajmi.info/kampanja/> (2020-07-22)
7. Djecu više privlače tiskane knjige nego tableti: istraživanje. URL:
<https://www.harfa.hr/djecu-vise-privlace-tiskane-knjige-nego-tableti-istrazivanje/> (2020-08-10)
8. Hameršak, Marijana. Višestruki odnosi i neočekivani ishodi: prvo stoljeće hrvatske dječje književnosti iz vizure povijesti čitanja, knjige i djetinjstva.// Časopis za suvremenu povijest, 4,13(2009.), str. 784 URL:
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=87655 (2020-07-20)
9. Hrvatsko čitateljsko društvo. URL: <http://hcd.hr/poveznice/projekti-poticanja-citanja/> (2020-07-20)
10. IFLA *Smjernice za knjižnične usluge za bebe i djecu rane dobi*. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008.
11. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. Hrvatska enciklopedija. URL:
<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=56641> (2020-07-22)
12. Majhut, Berislav. Počeci hrvatske slikovnice. // Dijete vrtić obitelj, 71(2013) URL:
<https://hrcak.srce.hr/file/214217> (2020-07-22)
13. Marshall, Colin. The First Children's Picture Book: 1658's Orbis Sensualium Pictus. // Open culture, 2014. URL: <http://www.openculture.com/2014/05/first-childrens-picture-book-1658s-orbis-sensualium-pictus.html> (2020-07-23)

14. Martinović, Ivana; Stričević, Ivanka. Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu. // *Libellarium IV*, 1(2011), str. 39-63. URL: file:///D:/Faks/Diplomski%20rad/literatura/03_Lib_No7.pdf (2020-07-25)
15. Nacionalna strategija poticanja čitanja. URL: <https://min-kulture.gov.hr/nacionalna-strategija-poticanja-citanja/16264> (2020-07-21)
16. Popova, Maria. A Brief History of Children's Picture Books and the Art of Visual Storytelling. // *The Atlantic*, 2012. URL: <https://www.theatlantic.com/entertainment/archive/2012/02/a-brief-history-of-childrens-picture-books-and-the-art-of-visual-storytelling/253570/> (2020-07-20)
17. Rezultati istraživanja. URL: https://docs.google.com/spreadsheets/d/1gn3TRv5fCS5sr_tI9dFmrhGRm1zKspG_iLtD4AhXkiQ/edit?usp=sharing (2020-09-28)
18. Turkalj, Ivan. Korištenje digitalne tehnologije kod djece predškolske dobi. URL: <https://repozitorij.hrstud.unizg.hr/islandora/object/hrstud%3A2201/datastream/PDF/view> (2020-09-04)
19. Vonta, Tatjana; Balič, Fanika. Upoznavanje djece sa slikovnicama i knjigama. // *Dijete, vrtić, obitelj*, 66 (2011./2012.)
20. Vrcić-Mataija, Sanja. Prilog tipologiji hrvatskoga dječjeg romana. // *Fluminensia* 23, 2(2011)
21. Wolf, Maryanne. Čitatelju, vrati se kući: čitateljski mozak u digitalnom svijetu. Zagreb: Naklada Ljevak, 2019.
22. Zalar, D., Kovač-Prugovečki i Zalar, Z. Slikovnica i dijete: kritička i metodička bilježnica 2. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga, 2009.

Prilozi

Prilog 1. Kratka anketa o kriterijima

Studentica Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku sa dvopredmetnog studija informacijske tehnologije i nakladništva na Filozofskom fakultetu, Katarina Blažević, provodi upitnik za potrebe pisanja diplomskog rada pod nazivom „Kriteriji kupovine slikovnica za djecu predškolske dobi“. Cilj ovog kratkog upitnika je otkriti koji su to kriteriji koji utječu na odabir slikovnica za djecu.

Zahvaljujem Vam se na suradnji i utrošenom vremenu!

1. Upišite 5 kriterija koje uzimate u obzir prilikom odabira slikovnica za djecu predškolske dobi (npr. dizajn, naslov, autor, korice, poučnost, ilustracije, količina teksta i sl.)

- a) _____
- b) _____
- c) _____
- d) _____
- e) _____

7. Postoji li određeno doba dana kada čitate djetetu?
- a) Jutro
 - b) Prije podne
 - c) Poslije podne
 - d) Navečer (pred spavanje)
 - e) Ostalo: _____
8. Dopuštate li djetetu da samo odlučuje o tome što će mu se čitati? DA NE
9. Prilikom odabira slikovnica za djecu odabirete li radije strane ili domaće autore?
- a) Strane
 - b) Domaće
 - c) Oboje

10. Možete li ukratko obrazložiti odgovor na prethodno pitanje?

11. Tko je, u Vašoj obitelji, osoba koja odlučuje o kupovini slikovnice za djecu?
- a) Roditelj
 - b) Dijete
 - c) Baka, djed, rodbina
 - d) Preporuka (prijatelj, knjižničar i sl.)
 - e) Ostalo: _____

12. Najviše slikovnica koje čitamo smo:
- a) Kupili sami
 - b) Dobili na dar
 - c) Posudili u knjižnici
 - d) Razmijenili s prijateljima
 - e) Nešto drugo: _____

13. Koji je kriterij koji najviše utječe na odabir slikovnice za kupovinu?
- a) Poučnost
 - b) Dizajn
 - c) Ilustracije
 - d) Autor
 - e) Količina teksta
 - f) Nešto drugo: _____

14. Koje teme preferirate pri odabiru slikovnica?
- a) Socijalizacija
 - b) Religija
 - c) Odrastanje
 - d) Moderne priče
 - e) Nešto drugo: _____

15. Imate li određenog autora čije slikovnice redovito čitate svojoj djeci? DA NE

16. Ukoliko imate, možete li ga navesti. _____

17. Koliko često kupujete slikovnicu za djecu predškolske dobi?

- a) Jednom tjedno
- b) Jednom mjesečno
- c) Nekoliko puta godišnje
- d) Jednom godišnje
- e) Ne kupujem

18. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili „Ne kupujem“, preskočite pitanje. Koji je najčešći povod za kupovinu slikovnice za djecu?

- a) Rođendan
- b) Blagdani (Božić, Uskrs i sl.)
- c) Djetetova želja
- d) Ostalo: _____

19. Posuđujete li knjige u knjižnicama? DA NE

20. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili „NE“, preskočite pitanje. Koliko često posuđujete knjige u knjižnicama?

- a) Nekoliko puta tjedno
- b) Jednom tjedno
- c) Nekoliko puta mjesečno
- d) Jednom mjesečno
- e) Jednom godišnje
- f) Nešto drugo: _____

21. Kod sljedećeg pitanja ponudit će Vam se tvrdnje čiju ćete važnost označavati s brojevima od 1 do 5 pri čemu 1 znači u potpunosti se ne slažem, a 5 u potpunosti se slažem (1 – U potpunosti se ne slažem , 2 – Ne slažem se, 3 – Niti se slažem niti se ne slažem , 4 – Slažem se, 5 – U potpunosti se slažem). Sva pitanja će se odnositi na kupovinu slikovnica za djecu predškolske dobi.

Odabirem slikovnice prema preporuci	1	2	3	4	5
Važno mi je da dijete čita knjige domaćih autora	1	2	3	4	5
Više volim kupovati slikovnice sa multimedijom (npr. zvuk)	1	2	3	4	5
Preferiram kupovinu slikovnica sa dodacima (pop up, mekani materijali, puzzle i sl.)	1	2	3	4	5
Važno mi je da slikovnica ima privlačan naslov	1	2	3	4	5
Važno mi je da slikovnica ima što manje teksta	1	2	3	4	5
Ilustracije su najbitniji element pri odabiru slikovnice	1	2	3	4	5
Važno mi je da slikovnica ima puno boja	1	2	3	4	5
Prilikom odabira slikovnica preferiram slikovnice izrađene u različitim oblicima (npr. traktor, mobitel, automobil i sl.)	1	2	3	4	5

Kod ilustracija mi je važno da imaju što više detalja kako bi dijete moglo pratiti priču	1	2	3	4	5
Važno mi je da je slikovnica ekranizirana (npr. Cookie monster, slikovnice temeljene na Disneyjevim likovima i sl.)	1	2	3	4	5
Isključivo biram slikovnice koje nose pouku	1	2	3	4	5
Važno mi je da je naslovnica slikovnice privlačna	1	2	3	4	5

22. Možete li navesti tko je osoba čije preporuke najčešće dobivate i slijedite prilikom odabira slikovnica? _____

23. Ukoliko preferirate kupovati djeci ekranizirane slikovnice, možete li mi navesti koji je omiljeni lik čije slikovnice Vaše dijete voli čitati? _____

24. Obraćate li pažnju na to od kojeg nakladnika najčešće kupujete slikovnice?
 DA NE

25. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili sa „NE“, preskočite pitanje. A ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili sa „DA“, možete li navesti koji je to nakladnik?

26. Smatrate li da se na tržištu nalazi zadovoljavajući broj slikovnica za djecu?
 DA NE

27. Čitate li e-slikovnice? DA NE

28. S kojeg medija čitate e-slikovnice (ukoliko je odgovor na prethodno pitanje ne, preskočite ovo i sljedeće pitanje)?

- a) Prijenosno računalo
- b) Osobno računalo
- c) E-čitač
- d) Pametni telefon
- e) Tablet

29. Preferirate li elektroničke ili tiskane slikovnice za djecu?

- a) Elektroničke
- b) Tiskane

30. Smatrate li da se slikovnice za djecu od prave od odgovarajućih materijala?
 DA NE

31. Ukoliko ste na prethodno pitanje odgovorili „NE“, možete li mi obrazložiti što Vam točno smeta kod materijala za slikovnice?

32. Pri kupovini slikovnice za djecu predškolske dobi preferiram da je slikovnica od sljedećeg materijala:
- a) Platno
 - b) Tvrđi materijali (npr. karton)
 - c) Papir
 - d) Plastika

33. Možete li ukratko obrazložiti zašto ste odabrali taj materijal?
